

Ungdomars attityder kring hedersrelaterat våld

**– En enkätstudie om ungdomars attityder utifrån kön och etnisk
bakgrund**

Fatima Abdulhalim

**Masteruppsats 30 hp
Barn och ungdomsvetenskap
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2013**

Arbetets art: Masteruppsats 30hp, Barn och ungdomsvetenskap
Titel: Ungdomars attityder kring hedersrelaterat våld – En enkätstudie om ungdomars attityder utifrån kön och etnisk bakgrund
Engelsk titel: Young people's attitudes about honor violence - A questionnaire study about young people's attitudes by gender and ethnic background
Sidantal: 64
Författare: Fatima Abdulhalim
Examinator: Inga Wernersson
Datum: 25 november 2013

Sammanfattning

Bakgrund: Litteratururvalet med fokus på hedersrelaterat våld och ungdomars attityder har gett mig en ram för arbetet och har varit till hjälp vid analys och bearbetning av resultaten. Hirdmans genusteori och Gemzöes definition av etnicitet och kulturskillnader utgör grunden för min studie.

Syfte: Det övergripande syftet med denna undersökning är att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund.

Metod: För syftet som jag nämnt ovan har jag använt mig av en kvantitativ enkätstudie. Empirin består av 405 enkätsvar från gymnasieungdomar. Enkätstudien är genomförd på två gymnasieskolor i två olika kommuner.

Resultat: I mina analys har jag behandlat följande kategorier; *Attityder till hedersrelaterat våld som ett viktigt ämne, Attityder kring faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld och Attityder till att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld.* Utifrån de empiriska data har jag dragit slutsatsen att ungdomarna anser att det är allvarligt med hedersrelaterat våld och är något som bör förebyggas. Ungdomars attityder till hedersrelaterat våld skiljer sig utifrån kön och etnisk bakgrund. Sammanfattningsvis visar resultaten att flickor anser att hedersrelaterat våld är mer allvarligt i högre grad än pojkar. Även ungdomar med en svensk bakgrund anser att hedersrelaterat våld är mer allvarligt i högre grad än ungdomar med en invandrabakgrund.

Förord

Jag som har skrivit denna masteruppsats heter Fatima Abdulhalim. Jag har innan läst till lärare mot grundskolans tidigare åldrar. Idén till ämnet framkom genom att ha läst en del artiklar och böcker som handlar om hedersrelaterat våld. Genom dessa skrifter väcktes mitt intresse för ämnet.

Nu när jag är färdig med studien vill jag rikta ett stort tack till alla ungdomar som besvarade enkäterna. Vidare vill jag tacka gymnasielärarna som hjälpt till med att ge mig tillåtelse att genomföra enkätstudien i deras undervisningsklasser. Jag vill självklart tacka min familj och även mina vänner Mazahir Hirani, Amela Kazaferovic och Sara Axelsson som har hjälp till och stöttat mig under arbetets gång.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	3
2. Forskningsbakgrund.....	5
2.1 Begreppet hedersrelaterat våld.....	5
2.2 Hedersrelaterat våld utifrån ett kulturellt perspektiv.....	7
2.3 Hedersrelaterat våld utifrån ett genusperspektiv och familjens inflytande	9
2.5 Att förebygga hedersrelaterat våld.....	12
2.6 Skolan som en central arena för ungdomarna	13
2.7 Ungdomars attityder.....	14
3. Teoretiska utgångspunkter.....	16
3.1 Yvonne Hirdmans genusteori	16
3.2 Lena Gemzöes definition av etnicitet och kulturskillnader.....	17
3.3 Centrala begrepp.....	20
4. Metod.....	22
4.1 Enkätstudie.....	22
4.2 Urval och avgränsningar	24
4.3 Genomförande av enkäter och datainsamling.....	24
4.4 Bearbetning av data	25
4.5 Etniska ställningstagande.....	26
4.6 Reliabilitet.....	27
4.7 Validitet.....	28
4.8 Bortfall	28
4.9 Generaliserbarhet	29
5. Resultat.....	30
5.1 Attityder till hedersrelaterat våld som ett viktigt ämne	30
5.2 Attityder kring vilka faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld	35
5.3 Attityder till att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld.....	39
6. Diskussion	44
6.1 Metoddiskussion.....	50
6.2 Vidare forskning	51
7. Referenslista	
8. Bilagor	

1. Inledning

Den 24 juni 1999 mördades Pela Atroshi. Pela, som var en irakisk ung kvinna med kurdisk bakgrund, kom till Sverige med sin familj 1995. Hon var då femton år och äldst bland sju syskon. När familjen kom till Sverige satte deras pappa regler för sina döttrar och de fick inte överskrida familjens gränser. Pappan kontrollerade flickorna, de skulle exempelvis komma hem vid rätt tidpunkt efter skolan, eftersom han var rädd att flickorna skulle förstöra familjens rykte. Men Pela orkade inte till slut, hon rymde hemifrån. Hon gömde sig hos en väninna. Pela visste att fly var farligt. Hon tyckte om sin familj och syskonen så mycket att hon återvände till familjen självmant. För att göra sin pappa glad gick Pela med på att gifta sig. Hon följde frivilligt med sin pappa till Irak sommaren 1999. När de kom tillbaka till Irak berättade hennes pappa att hon inte fick gifta sig. Istället blir Pela dödad i sitt sovrum i familjens hus. Det var pappan och tre farbröder som var inblandade i avrättning av Pela. Mordet på Pela togs upp i rätten i juni 2001 i Sverige. När mordet togs upp var det ingen tvivel längre, det blev tydligt att det handlade om ett hedersmord. Det var det första mordet som togs upp i en domstol i Europa. Pappan som inte har svensk medborgarskap blev dömd till fem månaders fängelse i en lokal domstol i kurdiska Irak. De två farbröderna som hade svenskt medborgarskap och som hade återvänt till Sverige blev dömda till livstids fängelse i svensk domstol (Wikan, 2004).

En annan flicka som har drabbats av hedersmord är Fadime Sahindal. Fadime, en 26 årig kvinna med kurdiskt ursprung som flyttade till Sverige från Turkiet som sjuåring med sin familj, blev skjuten till döds av sin far den 21 januari 2002. Sedan 1998 hade hon varit hotad till döden av far och bror, eftersom hon inte hade följt sin familjs önskning att gifta sig med sin kusin och istället blivit förälskad i en ung svensk man (Akpınar, 2003). I januari 2002 blev mordet på Fadime Sahindal ett tydligt startskott för debatten om hedersrelaterat våld i Sverige. Detta fick regeringen att reagera, genom att införa insatser för utsatta flickor i patriarkala familjer. För att få en förståelse av hur detta våld fungerar satsade regeringen resurser på hedersrelaterat våld. Vidare ledde det till att olika politiska åtgärder kom fram. Detta mord ledde till ett ökat intresse för ämnet hedersrelaterat våld (Lorentzen, 2008).

Runtom i världen dödas tusentals flickor och kvinnor varje år på grund av att de ”vanärat” familjens heder. Den som utför mordet är alltid någon i slakten. Denna typ av hedersrelaterat våld inträffar i alla länder i hela världen. Länder där detta exempelvis inträffar är Palestina, Turkiet, Ecuador, Marocko, Indien, Brasilien, Pakistan, Bangladesh och Uganda. Man kan inte enbart påstå att det är män som utövar hedersrelaterat våld. De kvinnor som lever inom dessa patriarkala miljöer kan när det gäller hedersbrotten också vara delaktiga. Hedersrelaterat våld är även mer förknippat med individer med invandrabakgrund i Sverige (Thapaar-Björkert, 2007).

Pojkar drabbas också av hedersrelaterat våld, men inte i lika hög utsträckning som flickor eftersom pojkar inte kontrolleras och begränsas lika mycket som flickorna (Länstyrelsen, en

rapport som Uppsalas länsstyrelse utgivit, 2008). Enligt Barnkonventionen (2006) får inga barn diskrimineras och alla har lika värde och samma rättigheter. I konventionen står det även att varje barn har rätten till att få skydd mot psykisk och fysisk våld. Efter mordet på Fadime år 2002, avsattes ungefär 200 miljoner kronor av den förra och nuvarande regeringen för insatser mot hedersrelaterat våld. Dessa nationella uppdrag och insatser har syftet att inom myndigheter bidra till en högre kompetens om hedersrelaterat våld. Insatserna som avsatts av regeringen är främst riktade till offer direkt och indirekt och de är framförallt riktade till unga kvinnor och flickor. De insatser som är riktade till unga män och pojkar var i mindre omfattning (Hanberger, Ghazinour och Mårland, 2008).

I Sverige och i många andra länder är hedersrelaterat våld ett samhällsproblem. Men de individer som drabbas av detta skall precis som alla andra få sina rättigheter skyddade (Länsstyrelsen, 2008). Våld och diskriminering mot kvinnor leder till att de grundläggande mänskliga rättig- och friheterna blir allvarligt kränkta (Amnesty, 2006). Barnkonventionen kom den 20 november 1989. Alla världens (192) regeringar, förutom Somalia och USA, har ratificerat Barnkonventionen (konventionen om barnets rättigheter). Det viktiga med konventionen är att den beskriver rättigheterna som alla barnen över hela världen har rätten att få. Definitionen av de rättigheter som barnen har ska oavsett religion, kultur eller andra särdrag gälla i alla samhällen (Barnkonventionen, 2006).

Av genomgången ovan kan vi se att ungdomar kan drabbas av hedersrelaterat våld. Vidare visar forskningen ovan att hedersrelaterat våld oftast förknippas med individer med en invandrarbakgrund i Sverige. Forskning visar även att det oftast är flickor som utsätts för hedersrelaterat våld. Därför är det intressant att undersöka ungdomars attityder till hedersrelaterat våld utifrån deras kön och etnicitet. Att få kunskap om ungdomars attityder till hedersrelaterat våld kan vara användbart i mitt yrkesliv som pedagog, då skolan är en central arena för ungdomar. Genom arbetet vill jag bidra till en ökad kunskap om ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnicitet. På detta vis hoppas jag skapa bättre förståelse för ungdomars attityder till hedersrelaterat våld. Ungdomars attityder är även intressanta eftersom de själva kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och genom undersökningen kan vi få reda på vad de själva tycker om ämnet.

Jag har lagt upp mitt arbete på följande sätt: i inledningen presenteras en beskrivning av problemområdet och ämnet hedersrelaterat vålds inspirationskällor. Nedan redovisas problemformuleringen som bygger på attityder till hedersrelaterat våld. Utifrån problematiken har studiens syfte och frågeställningar formulerats. Därefter kommer forskningsbakgrunden, detta avsnitt presenterar forskning inom området. Efter detta redovisas det teoretiska avsnittet, där Yvonne Hirdmans (2003) genusteori och Lena Gemzöes (2002) definition av etnicitet och kulturskillnader utgör grunden för uppsatsens teoretiska avsnitt. Jag kommer även ge definitioner av uppsatsens centrala begrepp. Sedan redovisas undersökningens metod och design. Därefter presenteras studiens resultat och avslutningsvis kommer diskussionsanalys och slutsatser.

1.1 Problemformulering

Genom att ha kartlagt tidigare forskning och de aktuella förhållandena har jag fått syn på en kunskapslucka. Denna kunskapslucka är att det finns lite kunskaper om hur hedersrelaterat våld ska förebyggas och åtgärdas. En annan kunskapslucka är ungdomarnas attityder kring hedersrelaterat våld (Hanberger, Ghazinour och Mårland, 2008). Ungdomars attityder påverkas av och påverkar samhällsutvecklingen, där familj, skola, vänner osv. ingår. I dagens samhälle har livsvillkoren för flickor och pojkar förändrats jämfört med förr. Pedagoger och samhället i övrigt behöver enligt min uppfattning få bättre kunskap om attityder och tankar som ungdomar har om ämnet hedersrelaterat våld. Detta behövs för att möta ungdomarna på ett bättre sätt och vidare för att kunna arbeta förebyggande med ämnet hedersrelaterat våld.

Ett viktigt sammanhang är skolan, där ungdomar med olika bakgrund möts och vistas tillsammans. Lärarna, som innehar kunskap om ämnet, kan lyfta diskussionen till en nivå som förtydligar vikten av och förståelsen för att detta i allra högsta grad är ett allvarligt brott mot de mänskliga rättigheterna.

Tidigare forskning visar att offren för hedersrelaterat våld oftast är flickor. Runtom i världen dödas tusentals flickor och kvinnor varje år på grund av att de "vanärat" familjens heder (Thapaar-Björkert, 2007). Vidare drabbas även pojkar av detta, men man ser på detta ur ett annat perspektiv eftersom pojkar inte kontrolleras och begränsas på samma sätt som flickor (Länstyrelsen, 2008). Processen av individualisering i urbana samhällen har medfört förändringar i respektive livsvillkor för söner och döttrar. Pojkar ges möjligheten att ändra traditioner för familjen, medan flickor inte har samma möjligheter (Schlytter och Linell, 2008). Detta ger anledningen att anta att det finns skillnader mellan pojkar och flickors uppfattningar och attityder kring ämnet hedersrelaterat våld. Enligt Thapaar-Björkert (2007) är hedersrelaterat våld i Västeuropa oftast förknippat med individer med invandrarbakgrund. Jag frågar mig därför om kön och etnisk bakgrund har en påverkan på ungdomars attityder till ämnet hedersrelaterat våld.

1.1.1 Syfte

Det övergripande syftet med denna undersökning är att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund.

1.1.2 Frågeställningar

Utifrån mitt syfte har jag formulerat följande frågeställningar:

1. Hur ser ungdomars attityder ut kring i vilken grad hedersrelaterat våld är ett allvarligt och viktigt ämne?
2. Hur ser ungdomar på vilka faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld (kultur, folkgrupper, etnicitet osv.)?
3. Ser ungdomar hedersrelaterat våld som ett ämne som bör diskuteras och förebyggas?
4. Finns det ett samband mellan ungdomars kön och etniska bakgrund, och deras åsikter om hedersrelaterat våld?

2. Forskningsbakgrund

Följande kapitel behandlar begreppet hedersrelaterat våld. Begreppet beskrivs både ur ett kulturellt perspektiv och ur ett genusperspektiv. Vidare beskrivs hur ämnet hedersrelaterat våld förebyggs. Skolan som en central arena lyfts fram för att beskriva dess roll för och påverkan på ungdomarna. Slutligen behandlas fenomenet ”ungdoms attityder”, för att förklara och förtydliga betydelsen av begreppet attityder.

2.1 Begreppet hedersrelaterat våld

Begreppet hedersrelaterat våld kan definieras olika utifrån olika grupper och skilda kontexter. I avsnittet nedan beskrivs begreppets betydelse.

Genom den isländska sagolitteraturen känner vi till den norröna kulturen, som en form för hederskultur. Människors handlingsmönster styrdes av hederstänkandet, eftersom individen fick rätt respekt genom hedern (Charpentier Ljungqvist, 2005). I den moderna europeiska historien har hedersbegreppet fått en dubbel innebörd. Det handlar både om en *inre* upplevd hederskänsla eller självkänsla och ett *yttre* erkännande från omgivningen kring en persons heder (Wikan, 2004). Hedersrelaterat våld kan också vara kopplat till samhällets organisation. Hur mycket socialt ansvar det vilar på familjen eller släkten har en påverkan. När staten är svag och familjen är stark i samhället och i individens liv, har hedersrelaterat våld större betydelse.

Hedersbegreppet är inte entydigt, utan begreppet kan för en människa ha olika betydelser, beroende av var han eller hon kommer ifrån (Samuelsson, 2002). I Sverige kan begreppet heder betyda att man för sig själv gör rätt. Men det kan även kopplas till det sexuella beteendet i många länder (Arabi och Fristorp, 2002). Samuelsson (2002) nämner att de kulturer där hedersbegreppet är kopplat till det sexuella beteendet är kulturer i Asien, i Latinamerika, kring ”Medelhavet” och i Mellanöstern. Det är i dessa kulturer där hedersrelaterat våld är vanligast.

För begreppet hedersrelaterat våld finns ingen allmänt accepterad och vedertagen definition, varken internationellt eller nationellt. Men även om begreppet inte har en allmän vedertagen definition, används det av forskare. Hedersbegreppet kan tolkas på olika sätt utifrån olika grupper och skilda kontexter (Länstyrelsen, 2008).

Efter mordet på Fadime Shindal år 2002 kom diskussionen av begreppet hedersrelaterat våld i Sverige till en början att handla om kultur och etnicitet, eftersom händelsen med Fadime sågs som ett problem som uppkom i vissa etniciteter och kulturer (Thapar-Björkert, 2007). Denna definition blev av integrationsutredaren (i den socialdemokratiska regeringen) Masoud Kamali mött av kritik. Utredaren påpekade att det var en rasistisk definition som riskerar att peka ut vissa

etniska grupper. Regeringen tog då till sig kritiken och började använda sig av en bredare beskrivning av begreppet hedersrelaterat våld. Begreppet ansågs som ett bland många uttryck för mäns våld mot kvinnor. På så sätt blev beskrivningen inte relaterat till någon särskild kultur (Thapar-Björkert, 2007). Det ansågs alltså acceptabelt att peka ut en särskild grupp (män), men inte någon kulturell form. Det pratades nu även om ”patriarkalt våld” istället för ”starka patriarkala familjer”. Viktigt att påpeka är, att genom att hedersrelaterat våld blir sett precis som annat våld mot kvinnor, blir det på detta vis svårt att ingripa och hjälpa de som möjligen drabbas av våldet (Thapar-Björkert, 2007). Hanberger, Ghazinour och Mårlad (2008) refererar till Masoud Kamali, som kritiserar länsstyrelsens kartläggning kring en förstärkt fördomsfull bild av invandrarfamiljer. Kamali ”håller med om att problemet med hot mot unga kvinnor finns, men genom svenska glasögon begränsas bilden till att invandrarflickor, från framför allt Mellanöstern, löper en självklar risk för hot och våld. Samtidigt riskerar myndigheterna att underskatta problemet med våld mot kvinnor i svenska familjer, som även det har att göra med mannens hedersbild och behov av kontroll över familjen” (Hanberger, Ghazinour och Mårlad, 2008, sid. 17).

Thapar-Björkert (2007) menar att hedersrelaterat våld främst riktas mot en del etniska grupper som araber, turkar, kurder osv. Vidare hävdar författaren att om hedersrelaterat våld analyseras skulle slutsatsen vara att det förmodligen är lika vanligt överallt, eftersom det handlar om könsmaktsordningen som är liknande i alla länder och i alla kulturer. Thapar-Björkert (2007) refererar till Hamedanca som påpekar att det bakom hedersrelaterat våld finns patriarkala krafter, men att vi inte kan hävda att allt våld är precis samma sak. Han menar att våldet skiljer sig beroende av hur många och vilka personer som är inblandade. Exempelvis att det finns en skillnad mellan Kalle som individuellt använder våldet och dödar Kerstin i jämförelse till hedersrelaterat våld som är kollektivt, då familjen samlas och kommer fram till ett beslut. Även Grutzky och Eduardo (2009a) menar att mäns våld mot kvinnor ofta förknippas med att det är utfört individuellt (av Karl eller Pelle), medan hedersrelaterat våld är förknippat med att det är kollektivt planerat och utfört. Båda författarna Awla (2005) och Collstedt (2005) menar att hedersmord ofta numera beskrivs som ett mord för att få tillbaka släktens, familjens eller gruppens ära/heder. Mordet utförs oftast av en manlig släkting på en närstående kvinna. Vidare menar Awla (2005) att det inte handlar om kvinnomord som orsakas av missbruk, svartsjuka osv. Även Grutzky (2009b) hävdar att ”passion” eller svartsjuka aldrig orsakar hedersrelaterat våld. Våldet sker inte i stunden spontant, utan det är oftast kollektivt planerat. Förövaren kan vara man eller kvinna, alltså vem som helst i släkten. I Björktomt (2012) studie framkom det att det främst var fadern som utövade våld, men även bröder kunde använda våld.

Ekström (2005) påpekar att heder är en kollektiv angelägenhet. Den egna familjens heder och även släktens heder skall försvaras. Att försvara familjens heder drabbar pojkar och män, som förväntas att kontrollera och straffa systrar, kusiner och döttrar i släkten. Den personliga hedern beskrivs av Wikan (2004) som kollektivt. Det är en gemensam heder som familjemedlemmarna har. Det är inte den egna moralen som står i fokus, utan omgivningens värdering av personen.

Därför är begreppet heder sammankopplat till ryktet, alltså hur personer uppfattar varandra och dess handlingar. Heder är något som ägs och kan förloras, beroende av individens handlingar. I människors medvetande kan heder ha en stor betydelse i vissa samhällen. För att kunna uppnå status och bevaka egna intressen är det därför nödvändigt med heder. Enligt Björktomta (2012) har familjemedlemmarna ”olika känslighet för att familjen skulle drabbas av ett dåligt rykte. Med dotterns position längst ner i den patriarkala hierarkin fanns en större känslighet för att få ett dåligt rykte” (s. 224). Enligt Forsberg (2003, i Johansson och Lalander) är det viktigt för tjejer att inte få dåligt rykte. Man står försvarslöst när det handlar om ryktet och för att minska uppkomsten av detta är det viktigt att inte agera på ett felaktigt sätt.

Jag ser på begreppet hedersrelaterat våld som kopplat till det sexuella beteendet (Arabi och Fristorp, 2002). Vidare menar jag att bakom hedersrelaterat våld finns patriarkala krafter, men allt våld handlar inte om samma sak och problem.

2.2 Hedersrelaterat våld utifrån ett kulturellt perspektiv

Kulturer kan variera mellan olika individer, länder och grupper. Nedan kommer begreppet hedersrelaterat våld redogöras utifrån det kulturella perspektivet.

Rodriguez Mosquera, Manstead och Fisher (2011) menar att även om det är tydligt att kulturer varierar, är omfattningen av denna variation fortfarande oklar. Om det finns några skillnader mellan länder, finns det en tendens till att detta förklaras som kulturella skillnader. Bremer, Brendler-Lundqvist och Wrangsjö (2006) menar att hederskultursbegreppet oftast syftar på kulturer som invandrare har tagit med sig till Sverige från Asien, Mellanöstern eller Afrika när det nämns i dagstidningar.

I våra medier framställs den svenska kulturen som en rättvis, hederlig och jämställd. Men det beskrivs på ett motsatt sätt när det gäller den kurdiska kulturen (Lorentzen, 2008). Den svenska kulturen är majoritetskultur och får därför tolkningsföreträde i de allra flesta sammanhang. Minoritetskulturer som exempelvis den kurdiska kulturen uppfattas också *inifrån* som lika rättvis, hederlig och god som den svenska kulturen. Men *utifrån* (alltså av majoritetskulturen) uppfattas minoritetskulturen som mindre rättvis, hederlig och jämställd. Vidare hävdar Lorentzen (2008) att värderingar och traditioner i minoritetskulturer förklarar det förtryck som invandarmänniskor kan vara drabbade av.

Thapar-Björket (2007) har jämfört synen på hedersrelaterat våld i tre länder: Storbritannien, Turkiet och Sverige. Enligt Thapar-Björkert (2007) är ett förekommande problem i Storbritannien att det inte finns en klar definition av vad begreppet hedersrelaterat våld är. Regeringen i Storbritannien reagerade och såg på våldet som ett problem som vidare skulle

förebyggas efter mordet på en ung flicka som hade sina rötter i Pakistan och Bangladesh. Finansiering av en speciell grupp som ska bekämpa hedersrelaterat våld har skapats av den brittiska regeringen. Men i jämförelse till Sverige drivs de flesta projekten av frivilligorganisationer, utan något ekonomiskt stöd från statens sida. I Turkiet ses hedersrelaterat våld från regeringens sida fortfarande som "sedvänjedödande" eller ett traditionellt brott. Regeringen i Turkiet, till skillnad från Storbritannien och Sverige, har inte infört några medel för insatser i förebyggandet mot hedersrelaterat våld. Det är "Kvinnor för kvinnors mänskliga rättigheter" och kvinnorättsorganisationer som främst agerar inför uppmärksammandet av de kvinnor som behöver hjälp och som utsätts för det. Yakin Sadak som är statsvetare i Turkiet menar att det är svårt att förebygga hedersrelaterat våld, eftersom männen inte engagerar sig i förebyggandet av problematik. Det finns stor skillnad på kultur i Turkiet, i vissa kulturer var problematiken inte lika allvarlig som i andra kulturer (Thapar-Björkert, 2007). Gemzöe (2002) nämner irakiska Kurdistan, där hedersmord ses som ett stort problem av kvinnoorganisationer och myndigheter. I lagstiftningen har det införts en straffskärpning vid hedersmordsfall och i de kurdiska ledande partierna står könsens jämställdhet med i programmen.

Mørck (2011) påpekar att invandrare och deras barn utvecklas i olika sociokulturella mönster, vilket ökar konflikterna mellan generationerna i jämförelse med familjer där båda generationerna växer upp i samma land. Genom att tänka i köns- och generationstermer, blir det självklart att skillnader utvecklas mellan invandrare och deras barn. Den äldre generationen är rädd för att förlora sina barn, medan de unga är rädda för att låta sina föräldrar hamna i ett "läge" där andra utanförstående, men som ändå hör till familjen/släkten, får mindre respekt på samtliga familjemedlemmar. I vardagen använder ungdomarna mer eller mindre medvetet en dubbel strategi: de skapar *nya kulturella linjer* och *pendlar* mellan kulturella sammanhang – mellan hemmet och en annan kulturell miljö.

Ett uppdrag som Ungdomsstyrelsen genomfört handlar om de villkor som flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund har. Dessa flickor hade i princip samma problem och ställning som svenska flickor, visade undersökningen. Att pojkar generellt prioriteras på flickors bekostnad av samhället är slutsatsen i Ungdomsstyrelsens studie (Hanberger, Ghazinour och Mårlad, 2008). I medier framställs invandrarflickor ibland som strävansfulla efter större möjligheter till att ta egna val och större frihet i sina liv. Exempelvis kan de ha en önskan om att leva "svenskt" med kärleksrelationer (Forsberg, 2003, i Johansson och Lalander).

Samuelsson (2002) nämner att hedersbegreppet förekommer inom flera av de världsreligionerna som finns. Några exempel på det är ortodoxa kristna, romersk-katolska, muslimer, hinduer och även bland de icke-troende personerna. Flera forskare menar därför på att begreppet inte är direkt kopplat till någon religion. Amnesty (2006) tar dock upp att hedersmord mest sker i muslimska länder, men i religionen Islam finns det inget stöd för hedersrelaterat våld.

2.2.1 Föreställningar kring hedersrelaterat våld och koppling till religion

Något som varit och fortfarande är diskutabelt är kopplingen mellan Islam och hedersmord. Det är vanligt att de flesta människor på jorden som har en kännedom om hedersmords existens, tror att det endast är Islam som ligger bakom hedersmord (Awla, 2005). I miljöer som judiska, kristna, muslimska och hinduiska finns det hederskulturer. Vanligtvis kan de flesta som drabbas av hedersrelaterat förtryck i Sverige förknippas med religionen Islam. Men egentligen finns det ingen koppling mellan hederskulturer och Islam. Religionen kan ändå ha en påverkan, och religiösa människor kan ha en större tendens till att leva efter traditionella och konservativa föreställningar (Grutzky, 2009a). Även i ateistiska grupper kan hedersrelaterade problematik förekomma, men grundregeln är att det finns större risk för hedersrelaterade problematik om släkten är mer religiösa (Grutzky, 2009b).

Det sätt som hedersrelaterat våld har förklarats och beskrivits i medierna och den omfattande och intensiva debatten som förts i de svenska massmedierna under de senaste tio åren, gjorde att många i Sverige delar denna uppfattning om hedersrelaterat våld. Med detta menar hon att hedersrelaterat våld anses ha sin grund i Islam. Vidare hävdar författaren att hedersrelaterat våld inte hör ihop med någon speciell etnisk grupp, kultur eller religion, utan att det förekommer i olika samhällsklasser i en varierad grad bland många kulturer, nationer och i alla världsreligionerna (Awla, 2005). Det kan även handla om flera olika fenomen som exempelvis den individuella upplevelsen av kränkning i kontrast till den kollektiva.

Att hedersrelaterade begränsningar och normer förekommer i religiösa familjer, oavsett den tillhörande religionen, är ett resultat som Rexvid och Schlytter (2012) kommit fram till i sin studie. Stockholms stads (2009) studie visar dock att många flickor med en utländsk bakgrund och som kommer från religiösa familjer menar att det i deras familj inte finns sådana begränsningar och normer som kan ses som hedersrelaterade. Vidare menar de flesta på att de inte blir utsatta för straff och kontroll av närstående. (Stockholms stad, 2009). Detta innebär alltså att extrem "hederskultur" som slutar i våld och mord är ovanliga i *alla kulturer*. Studien visar också på att de ungdomar som lever med hedersrelaterade begränsningar och normer bedöms ha en bakgrund som är utländskt.

2.3 Hedersrelaterat våld utifrån ett genusperspektiv och familjens inflytande

Genusperspektivet och familjens inflytande kan se olika ut i olika familjer, grupper, kulturer osv., detta kommer att beskrivas i avsnittet nedan.

Det finns en skillnad mellan olika grupper utifrån könssocialiseringen och detta påverkar senare hur vi ser oss själva som en "könad" varelse. Detta leder till att det blir betydelsefullt för det

handlingsutrymme som ges samt för att kunna göra motstånd mot förväntningar (Jemteborn, 2005). Inom ramen för hederskulturen skiljer sig tonårspojkars villkor från tonårsflickors situation. Kvinnans sexuella beteende kan styra männens situation. De omdömen som kollektivet ger kring den individuella mannen påverkar män. Mannens symboliska och sociala kapital är en del av begreppet heder (Stockholms stad, 2009). När familjen/slakten har större ansvar för "välfärden" så blir kontrollen av familjemedlemmarna större. Inte minst gäller det unga kvinnor som genom giftermål ska se till att slakten knyts ihop och stärks. Att inte kunna kontrollera de unga ogifta kvinnornas sexualitet blir då ett uttryck för manlig svaghet och oförmåga att skydda familjens välfärd, (att vara svag är förlust av heder för en "patriark").

Varje individ och familj tillhör en kultur och det är inte bara samhället som har ett eget sätt att handla och tänka. De pojkar och flickor från minoritetsgrupper som lever i hederskulturer kommer i kläm mellan den kultur som samhället präglas av och föräldrarnas ursprungskultur. Att kvinnor är helt maktlösa i de traditionella samhällena är en slutsats som inte ska dras. Eftersom ur dessa traditionella familjekulturskildringar finns det kvinnor som är kompetenta, starka och som står för sina åsikter mot män (Bremer, Brendler-Lundqvist och Wrangsjö, 2006).

Mørck (2011) hävdar att föräldrarna, eller närmare bestämt fäderna, kämpar för att behålla sin rätt att kontrollera sina döttrar. Det är en av de viktigaste orsakerna till varför det är vanligt att gifta bort barnen till personer från hemlandet, helst till någon inom familjen, exempelvis en kusin. Men i det moderna västerländska samhället kommer de unga i längden inte acceptera en sådan kontroll över sina känslor och sympatier. Även om föräldrarna vill det bästa för sina barn, kanske de inte vet vad som är av intresse bland den unga generationen.

Traditionellt i Mellanösterns och "Medelhavets" kulturer (även i Latinamerikas bondesamhällen, sydvästra Asien), kontrolleras flickans/kvinnans sexualitet gemensamt av flickornas föräldrar och/eller av svärföräldrarna (Akpınar, 2003). Kvinnor och flickor kontrolleras för att få dem förenliga med den traditionella kvinnligheten (Ericsson och Jon, 2006). Det kan även handla om kontroll av kvinnors barnafödande. Man behöver i samhällen utan statliga välfärdssystem garantier för att exempelvis någon sörjer för de äldre. I agrara samhällen behöver man också arbetskraft. Mørck (2011) menar att kvinnor från etniska minoriteter oftast uppfattas av båda könen som bärare av kultur och tradition från hemlandet. Björktomta (2012) skriver att "De traditionella familjevärderingarna bestod av en sträng sexualmoral, hedersnormer där familjernas sociala kapital symboliserades av dotterns oskuld samt könade praktiker" (s. 219). Detta innebar för tjejerna att de levde med ett starkt pojkvänsförbud och oskuldkrav. Pojkvänsförbudet och oskuldkravet är symboler som markerar gränsen för en ärbar dotter.

Studier visar på att processen av individualisering i urbana samhällen medför förändringar i respektive livsvillkor för söner och döttrar. Pojkar ges möjligheten att ändra traditioner för familjen, medan flickor inte har samma möjligheter (Schlytter och Linell, 2009). Flickors handlingsutrymmen och umgänge begränsas, vidare finns det exempel på flickor som "loväs

bort” i tvångs- och arrangerade äktenskap. Hur oskuldskravet påverkar pojkar och på vilket sätt finns det lite forskning om (Ghadimi, 2007). Studien av Ghadimi (2007) visar på att vid ett ingående äktenskap instämmer cirka en femtedel av högstadeeleverna i att en kille respektive en tjej ska vara oskuld. Bland de utländska ungdomarna är det en hög andel som menar på att båda könen ska vara oskuld vid ingående äktenskap. Resultatet visar även på att pojkar i förhållande till flickor är mer positiva över att flickan vid giftermål är oskuld.

Studien som Schlytter et al (Stockholms stad, 2009) gjort visar på att sju procent av de pojkar som deltagit i studien förväntas, av sina föräldrar, vara oskuld vid äktenskapets ingående. Vidare förväntar föräldrarna att deras söner vid giftermål skall följa deras/familjens vilja. Normer och värderingar kolliderar på detta vis. Bevarandet av hederskulturens familjenormer och värderingar i Sverige skapar en kollision mellan familjens och samhällets normer och värderingar (Stockholms stad, 2009).

Vidare visar Schlytters at al (Stockholms stad, 2009) i sin studie att flickor i större utsträckning än pojkarna menar på att de blir utsatta för olika typer av kränkande behandling, kontroll, våld från närstående och hot. Könsskillnaderna som kommit fram handlar om att de blivit utsatta för kränkningar, blivit förbjudna att vara tillsammans med jämnåriga individer som de varit nära i, blivit utsatta för fysisk misshandel och utkastningshot. Sjöblom (2002) menar att det mellan flickor och pojkar finns en skillnad, där pojkarna inte begränsas och kontrolleras lika mycket som flickorna. Föräldrarnas uppfostran är auktoritär när det gäller flickan, som vanligast utsätts för kontroll genom att de blir begränsade, hotade och utsatta för våld i form av misshandel, slag och mordhot. Pojkarna förknippades oftast med våld i form av kriminalitet och missbruk som vidare leder till att de blir utkastade från hemmet, vilket flickorna inte blir (Sjöblom, 2002). Liknande resonemang finns hos Reddy (2008).

Vandello och Cohen (2003) anser att det är viktigt att notera att hedersnormer i sådana kulturer som Mellanöstern, Spanien, Latin- och Sydamerika osv. gäller kvinnor såväl som män. Medan koden dikterar företräde för män, betonas normer för kvinnors blygsamhet och skam, ett undvikande av beteenden som kan hota familjens goda namn. Det finns de pojkar och unga män som måste kontrollera sina systrar, kvinnliga kusiner och ibland även mödrar, men vissa pojkar och unga män är själva kontrollerade av medlemmarna i familjen (Rexvid och Schlytter, 2012). Även Länsstyrelsen (2008) menar att män och pojkar kan drabbas av hedersrelaterat våld, men man ser på detta ur en annan synvinkel. Detta eftersom pojkarna och männen inte begränsas och kontrolleras på samma vis som kvinnor och flickor. Om normer kring exempelvis missbruk, kriminalitet eller homo- eller bisexualitet bryts kan pojkar drabbas av hedersrelaterat våld. Eftersom hedersmord även drabbar pojkar och män och inte enbart flickor och kvinnor menar Wikan (2004) att hedersmord inte kan ses inom ramen för ett ”globaliserat kvinnoförtryck” eller ett ”strukturellt våld mot kvinnor”.

2.4 Att förebygga hedersrelaterat våld

För att minska på hedersrelaterat våld, behövs ett förebyggande av detta. Olika insatser har avsatts av den svenska regeringen för att förebygga hedersrelaterat våld, vilket redogörs nedan.

En påverkningsfaktor bakom hedersrelaterat våld kan vara i vilket område man lever. Exempelvis kan människor som lever på en landsbygd i jämförelse till de som lever i en storstad i Turkiet löpa större risk att bli utsatta för hedersrelaterat våld. Den sociala kontrollen är mindre i en storstad, eftersom det finns en större grad till anonymitet och frihet. Vidare finns det i storstaden en större möjlighet till kontakt med kvinnojourer, organisationer, myndigheter, tillgång till internet, och därför enklare få hjälp och stöd (Grutzky, 2009a).

Reddy (2008) påpekar att det i Storbritannien i dag finns ett ökat fokus på hedersrelaterat våld inom vissa grupper, där den uttalade eller påstådda motivationen för våldet kretsar kring mannens eller familjens "heder". Ett antal nyligen uppmärksammade fall av så kallade hedersmord har fått uppmärksamhet i medier. Detta har orsakat mycket debatt kring frågan om hur man kan förebygga och bestraffa sådana brott. Dessutom har frågan om tvångsäktenskap lyfts fram av försök att införa straffrättsliga eller civilrättsliga sanktioner som särskilt syftar till att bekämpa dem (Reddy, 2008).

Insatserna mot hedersrelaterat våld som avsatts av regeringen är främst riktat till offer direkt och indirekt, och det är framförallt riktade till unga kvinnor och flickor. De insatser som är riktade till unga män och pojkar är i mindre omfattning. Den satsning mot hedersrelaterat våld som regeringen gjort innehåller fyra huvudkategorier och dessa är *skyddat boende, kartläggningar* av olika former av hedersrelaterat våld, insatser kring *attitydpåverkande* för att motverka våldsinriktat hedersbeteende och hederstänkande och den sista kategorin är *att höja kunskapsnivån om hedersrelaterat våld*. När det arbetas med ett förebyggande syfte mot hedersrelaterat våld skall det finnas en beredskap och öppenhet för att förövaren kan vara en kvinna, pojke, man eller flera familjemedlemmar, även förövaren kan vara offret (Hanberger, Ghazinour och Mårlad, 2008).

Genom regeringens insatser har det arbetats med nitton projekt kring *familjer*. Dessa projekt har bedrivits av invandrarföreningar. Ett exempel på detta är att ett utav projekten har bedrivits av det Turkiska riksförbundet. Projektet handlade om kvinnors och barns rättigheter kring turkiska familjer. Ett annat projekt är att medel för diskussionsserier har riktats mot Kurdistans kvinnoförbund i Sverige, detta för att lyfta fram rättigheterna som flickorna har i kurdiska familjer. Sju projekt har riktats mot *vuxna kvinnor* och dessa projekt har bedrivits av invandrarföreningar och frivilligorganisationer. Syftet med dessa projekt är att förändra kvinnors attityder genom att stärka och upplysa om deras rättigheter. Vidare har tio projekt varit riktade mot endast *flickor* och dessa projekt har handlat om att informera var flickorna kan söka hjälp vid

behov och att stärka deras integritet och självbild. Genom projekten har det försökts att öka medvetenheten om de mänskliga rättigheterna och jämställdheten bland flickorna (Hanberger, Ghazinour och Mårlad, 2008).

Det har riktats sju projekt mot män. Ett av projekten handlade om attitydförändring för män med utländsk bakgrund i kulturer präglade av hedersbegrepp. Syftet med detta var att förändra männens attityder för att förebygga hedersrelaterat våld mot ungdomar och att öka jämställdheten. De projekt som var riktade mot pojkar är fem attitydpåverkande projekt och dessa har bedrivits av Fyrhuset/Elektra. Syftet med projekten var att få pojkarna att på ett aktivt sätt ta avstånd från och ifrågasätta kvinnoförtryck. Sharafs Hjältar är också ett projekt som bedrivits i samma syfte och till samma målgrupp. De flesta projekten som nämnts inom de olika målgrupperna har varit föremål för insatser och har även varit attitydpåverkande. Inom kommuner och myndigheter har kunskapen om hedersrelaterat våld ökat, men de projekten och insatserna som lagts in har inte visat på några tydliga resultat vad gäller attitydförändringar (Hanberger, Ghazinour och Mårlad, 2008).

2.5 Skolan som en central arena för ungdomarna

Utanför familjen är den mest centrala platsen för alla barn och ungdomar skolan. Skolan är ofta som en oas för de ungdomar som lever i en hederskultur. Dessa ungdomar längtar efter att gå till skolan på morgonen och efter lov och helger. Ungdomar har i skolan kontakt med flera olika personer. Det finns några som söker sig till kuratorn eller sjuksköterskan, andra till lärare om de behöver hjälp eller stöd. Men ungdomar kan även söka sig till annan personal i skolan som exempelvis bibliotekarien, vaktmästaren osv. som då blir viktiga. Ungdomen kan få hjälp från någon i personalen, om han eller hon berättar hur svårt det är hemma. Detta händer då personalen får tonåringens förtroende (Bremer, Brendler-Lindqvist och Wrangsjö, 2006).

Skolans uppgifter är att hjälpa och lära ungdomarna att förstå sammanhanget och sig själva. Detta handlar om ungdomars villkor och lärandemiljön i lärandeprocessen. Det är skolan som kan upptäcka konflikter som ungdomarna har med exempelvis sina föräldrar i ett tidigt skede. På detta vis kan skolan åtgärda konflikterna. Det är vad som ingår i det skolsociala arbetet (Stockholms stad, 2009). Även Ghadimi (2007) menar att oskuldsbegreppet och dess kontextuella sammanhang måste diskuteras mer i skolan.

Men Bremer, Brendler-Lindqvist och Wrangsjö (2006) menar att det kan förekomma att familjer som är bosatta i Sverige och som lever i en hederskultur ibland kan förbjuda sina barn att gå till skolan. Ifall detta händer innebär det att konflikten redan har börjat träda fram. För att förhindra att ungdomarna i skolan skall träffa andra av det motsatta könet förbjuder föräldrarna ungdomen att gå till skolan. De är även rädda att ungdomen påverkas av ”dåliga kompisar” som är av

samma kön. Föräldrarna är rädda eftersom ungdomen då kan gå emot kulturen som finns i familjen.

2.6 Ungdomars attityder

Attityder definieras som uttryck för värderingar. Det som menas med begreppet attityd är förhållningssätt och inställning. Tre delar som begreppet består av är kognitiva, affektiva och intentionella. Den tro en individ har gentemot något är vad den kognitiva delen består av. Hur stark ställning individen har för eller emot ett objekt och hur man ser något som negativt eller positivt, är den affektiva delen. Beredskapen till handlingen i relation till objektet utgör den intentionella delen (Ungdomsstyrelsen, 2003). En liknande definition formuleras av Eiser, 1986. I samhällslivet finns det fenomen, som förblir som föremål för attityder. Det är annorlunda i ungdomars attityder som växer upp idag än dem från tidigare generationer, och samhällets utveckling påverkas av detta. Psykologer och sociologer använder begreppet attityd för att förstå hur människor orienterar sig, tänker och agerar i livet. Attityd står för en form av varaktig, stabil och generell inställning mot ett objekt, som kallas för attitydobjekt. Mot detta agerar man antingen negativt eller positivt, eller något man genomför en handling mot. Attitydsobjektet kan handla om abstrakta objekt, som exempelvis religion eller jämställdhet (Ungdomsstyrelsen, 2003). Sjögren (2003, i Ahmadi) påpekar att en individs attityd aldrig helt kan förklaras av kulturen. Om det finns svårigheter att förstå någon utomståendes reaktioner kan det underlätta om man ifrågasätter om de kulturella faktorerna kan spela någon roll i personens reaktion.

Genom medier får vi varje dag nya uppgifter om ungas attityder och situation. Bilden handlar vanligen om ungas negativa attityder. Fördomar är en specifik undergrupp inom negativa attityder. Bilden som handlar om ungas positiva attityder möter vi mindre ofta. Inom individen finns det olika attityder som tros vara uppbyggda hierarkiskt. De generella attityderna som berör något viktigt i ungdomens liv, ses som överordnade. Specifika objekt är attityder längre ner i hierarkin. De mer stabila attityder är de som är mer övergripande (Ungdomsstyrelsen, 2003).

Våra attityder kan förändras och påverkas. De attityder som förändras under livets gång, är sådant som är bundet till erfarenheter och som förändras i övergången från en roll till en annan. Vi kan uttala oss om attityder då en mätning av attityder sker, alltså mätning av föreställningar som bygger på erfarenheter och kunskaper av tidigare handlingar (Ungdomsstyrelsen, 2003). För att vilja förändra en attityd måste det finnas en individuell handlingsberedskap som är öppen. Våra attityder förstärks, förändras, föds och kanske även dör (Hallgren, 2003).

Jag ser attityder som uttryck för individens värderingar och föreställningar mot ett objekt. Mot det agerar man antingen negativt eller positivt (Ungdomsstyrelsen, 2003). Det är utifrån denna syn som begreppet attityder kommer att användas i undersökningen.

Sammanfattning

Detta avsnitt har belyst begreppet hedersrelaterat våld, som oftast är förknippat med det sexuella begreppet i många länder (Arabi och Fristorp, 2002). Avsnittet har även gett en djupare förståelse för hedersrelaterat våld utifrån det kulturell- och genusperspektivet. Bremer, Brendler-Lindqvist och Wrangsjö (2006) menar att hederskultursbegreppet oftast syftas till kulturer som invandrare har tagit med sig till Sverige från Asien, Mellanöstern eller Afrika när det nämns i dagstidningar. Sjöblom (2002) menar att synen på flickor och pojkar skiljer sig där pojkarna inte begränsas och kontrolleras lika mycket som flickorna i familjen. Vidare har forskningsbakgrunden belyst ett avsnitt som handlar om förebyggandet av hedersrelaterat våld. För förebyggandet av hedersrelaterat våld, har den nuvarande och förra regeringen avsatt insatser på ungefär 200 miljoner kronor i förebyggande syfte (Hanberg, Ghazinour och Mårlad, 2008).

Avsnittet har även belyst skolan, som är den mest centrala platsen för alla barn och ungdomar utanför familjen, enligt Bremer, Brendler-Lindqvist och Wrangsjö (2006). Avslutningsvis har avsnittet gett en fördjupande bild över attitydsbegreppet. Jag ser attityder som uttryck för individens värderingar och föreställningar mot ett objekt. Mot det agerar man antingen negativt eller positivt (Ungdomsstyrelsen, 2003).

Detta avsnitt har en betydelse och en viktig grund för att analysera och diskutera resultaten och vidare kunna dra slutsatser. För att kunna analysera materialet i denna undersökning, har jag valt att beskriva och fördjupa mig i aspekterna i avsnittet ovan. Dessa aspekter kommer vara av betydelse i min analys eftersom vi har sett att det har forskats om hedersrelaterat våld, men att det behövs mer forskning om ungdomars attityder till hedersrelaterat våld. Jag har i fördjupningen i avsnittet utgått från studiens syfte; att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund.

3. Teoretiska utgångspunkter

I förra avsnittet "Forskningsbakgrund" finns det många teoretiska antaganden om attitydsbegreppet och olika förklaringar till hedersrelaterat våld. I detta avsnitt kommer jag vidare redogöra för två teorier mer djupgående. Först kommer jag att presentera Yvonne Hirdmans genusteori eftersom studiens syfte är att undersöka om det finns några skillnader för ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön. Jag har även valt denna teori för att se hur ungdomarnas attityder avspeglar könsrollerna mellan flickor och pojkar. Vidare redogör jag för Lena Gemzöes (2002) definition av etnicitet och kulturskillnader i hennes bok *Feminism*, eftersom studiens syfte även är att undersöka om det finns några skillnader, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån etnisk bakgrund. Avslutningsvis kommer definitioner göras av centrala begrepp som använts i uppsatsen.

3.1 Yvonne Hirdmans genusteori

På 1980-talet lånade Hirdman (2003) gemensamt med flera kvinnoforskare det engelska begreppet gender från språkforskningen till Sverige. Begreppet gender översattes till genus, som är latin och betyder kön. Hirdman (2003) påpekar vidare att genom begreppet genus ser man hur Kvinna och Man formas och formar sig själva till man och kvinna. Genom att låna begreppet genus betonades att bakom "kvinnor" och "män" som fasta former, gömmer sig uppfostran, underordning och tvång, detta för att åter betona det feministiska credot (trosövertygelsen). För att kunna analysera kvinnors underordning och delaktigheten som män och kvinnor har i den, behövdes åter ett begrepp, som av Hirdman blev genus (2003).

Hirdman (2003) presenterar genussystemet som består av två bärande logiker. Den första logiken handlar om isärhållandet av kvinnligt och manligt eller dikotomi och att dessa kön bör hållas isär och inte blandas. Här ses kvinnan som svag, beroende, sämre och avvikande i jämförelse till mannen. Mannen ses som hård, stark, oberoende, har kontroll, har förstånd, bättre och med en högre status. Detta är isärhållande av könen enligt Hirdman, och detta syns tydligt i kvinnors och mäns fördelning av uppgifter.

Den andra logiken handlar om mannen som norm eller hierarki. Mannen ses här som det "normala" och värderas högre än kvinnan, som avviker från det "normala", alltså normen. Samspelet mellan de ovannämnda logikerna, stärker den manliga normen genom isärhållning mellan kvinnligt och manligt (Hirdman, 2003). Vidare nämner Hirdman (2003) tre stereotyper för att förklara mannen som norm och kvinnan som avviker från normen. Här betecknas mannen alltid som A och kvinnan ses i förhållande till mannen som icke – A. Med utgångspunkt i den manliga normen konstruerar Hirdman kvinnan utifrån tre stereotyper; **A - icke A**, **A – a** och **A – B**. Den första stereotypen, A – icke A (man – icke man) är grundformen. I jämförelse till mannen

(människan), liknas kvinnan här till ett djur och som är icke närvarande, alltså ingenting/ingen människa och inte viktig.

Den andra stereotypen är en jämförelseformel, A – a står för mannen (A) och den lilla mannen (a). Här nämns det att kvinnan är skapad av Gud från mannens revben, alltså är kvinnan i jämförelse till mannen mindre utvecklade och sämre i allt. Kvinnan ses här som en icke riktigt färdigbakad och ofullgången och att det hos kvinnan *fattas* något. Efter mannens mått formas kvinnan, vidare att män och kvinnor jämförs hela tiden (Hirdman, 2003).

Den tredje och sista stereotypen är A – B, som kallas för den normativa formeln. Här ser man på män och kvinnor som dikotomier eller motsatser. Mannen ses som form till skillnad till kvinnan som ses om formlöshet. Här är kvinnan inte enbart ofullgången som i tidigare stereotyp (A – a), utan även annorlunda, egenskaperna som kvinnan har, är inga egenskaper som män har och inget de heller vill ha. Könen mellan mannen och kvinnan (A – B) åtskiljer sig helt, vilket betyder att de är två helt olika arter (Hirdman, 2003).

Vidare påpekar Hirdman (2003) att det är i genuskontraktet som genussystemet kommer till. Här fastställs det kvinnliga och det manliga, mannen har rollen att ta hand om kvinnan genom att beskydda och försörja henne, medan kvinnan har i uppgift att föda barn och ta hand om hemmets arbete. Kvinnan medverkar i sitt eget förtryck, genom att de är överens i skapandet av genussystemet, som vidare består av villkor som är möjliga att förändra.

I Hirdmans genusmodell som jag har redogjort för ovan kommer jag att använda den utifrån de två logikerna: den första logiken handlar om isärhållandet av könen eller dikotomi, alltså att se kvinnor och män som två olika grupper som bör hållas isär. Den andra logiken som handlar om mannen som norm eller hierarki, alltså att mannen är mer värd och hamnar högre upp i hierarkin i jämförelse till kvinnor.

3.2 Lena Gemzöes definition av etnicitet och kulturskillnader

Bland feminister finns det olika åsikter om vilken av termerna, etnicitet eller ras som ska användas. Den mest vanliga termen som används i Sverige är etnicitet och etnisk bakgrund. Termen ras förknippas däremot med rasistisk ideologi som handlar om rasuppdelning av individer utifrån deras olika genetiska egenskaper. Oavsett vilken term som används av olika författare är det gemensamma att ras och etnicitet inte ses som genetiskt grundlagt, utan istället som något som konstrueras i historiska, sociala och politiska sammanhang (Gemzöe, 2002).

Gemzöe (2002) menar vidare det synsätt som under de senaste decennierna vuxit fram på kultur lägger tonvikten på att kulturer är oföränderliga och inte något statiskt och homogent. De

skillnader som finns inom varje kultur skapas genom status, ekonomisk position, kön osv. Även om en individ ingår i en viss kultur, kan han eller hon samtidigt vara kritisk mot den egna kulturens traditioner och normer.

I aktuell debatt är en betydande likhet som finns vid förståelsen av kön och etnicitet, är att båda ses som sociala konstruktioner och som fungerar liknande. De teorier som feminismen har om kön tyder på att "manlighet" inte kan förstås förrän "kvinnlighet" förklaras, alltså definieras manligt och kvinnligt i förhållande till varandra. På liknande sätt kan man förstå etnicitet. "Svenskhet" består inte av egenskaper som är medfödda bland folkgruppen som bor vid den ena delen av den nordiska halvön. Samma gäller även "norskhet" som inte heller har medfödda egenskaper från en folkgrupp från den andra delen av den nordiska halvön. Dessa folkgrupper hänger ihop genom livsstil och tradition, historiska och politiska system, de är socialt definierade. Men när den svenska och den norska kulturen ses i relation till varandra, först då blir särdragen tydliga och svenskheten och norskheten skapas som etniska grupper (Gemzöe, 2002).

När det mellan två grupper skapas en kommunikation om skillnader mellan grupperna, då uppstår etnicitet. Genom denna syn förstår vi "varför etnicitet inte handlar om "objektiva" kulturskillnader, som kan observeras utifrån" (Gemzöe, 2002, s.150). Mellan olika folkgrupper kan det bli nödvändigt att skapa kontraster, detta gäller när etniska gränser markeras, på grund av att det till exempel uppstår konflikter mellan olika grupper. Genom att det hos varje kön (män/pojkar och kvinnor/flickor) väljs ut vissa egenskaper där skillnaderna är relevanta, då definieras könen i förhållande till varandra. Mellan kulturerna och tiden varierar vilka egenskaper som tros vara manliga respektive kvinnliga. Uppfattningen om att könen skiljer sig som dag och natt, skapas genom kontraster mellan könen. Olikskheterna mellan könen anges hårdare vid en stark könskonflikt (Gemzöe, 2002).

Gemzöe (2002) nämner vidare etnocentrism, som betyder att de egna kulturella värderingar används som hjälp för att beskriva andra kulturer, vanligtvis så att de andra kulturerna framträder som underlägsna. Androcentrism, som är ett perspektiv där kvinnan ses som underlägsen i jämförelse till mannens värderingar, liknas med etnocentrism. Tankarna som finns bakom patriarkatets makt över kvinnor och det herravälde som Västerlandet hade över de andra kulturerna fungerar på lika sätt. Likheten är att de underlägsna definieras som "de andra" (som inte är mäktiga) av makthavarna.

Vidare nämner Gemzöe (2002) invandrapolitiken, där frågor om etnicitet och kön har varit aktuella i både Sverige och i andra västländer. Invandrapolitiken i Sverige under 1970-talet betonade att invandrarna skulle få samma politiska och välfärd rättigheter och friheter samt integreras i det svenska samhället precis som svenskar. För att invandrarna skulle integreras i det svenska samhället, behövde de då bli lika svenskarna med kultur och språk. Kulturen bland de etniska minoriteter har gradvis förändrats, men något som ska bevaras och som ses positivt är kulturskillnader mellan olika folkgrupper. I Sverige har de olika kulturformerna lika villkor i det

mångkulturella samhället. På de senaste åren har konflikten mellan lagstiftning och normer i Sverige uppmärksammats bland olika invandrargrupper vad gäller kvinnosynen och jämställdheten mellan könen.

Vidare nämner Gemzöe (2002) att invandrarkvinnor i det svenska samhället setts som underordnade sina män, även att det inte finns en möjlighet att utbilda dem och att de inte är villiga att arbeta. Men eftersom "invandrarflickor" består av många olika etniska grupper är det meningslöst att föra en sådan generalisering. Dessa attityder betraktas som fördomar inom forskningen. Att arbetsmarknaden är könsmässigt och etniskt segregerad och att kvinnor med en invandrarbakgrund blir placerade långt ner i hierarkin, marginaliserar vissa invandrarkvinnors plats i samhället.

"Diskrimineringen från det svenska samhällets sida av invandrarkvinnor kan dock inte ses som orsaken till den underordnade ställning många kvinnor i etniska minoriteter har i förhållande till männen i den egna gruppen" (Gemzöe, 2002, s. 157). Det handlar istället om att många invandrarflickor lever i en konflikt mellan den egna kulturens kvinnosyn som är starkt mansdominerande och svenska samhällets öppna frihet sexuellt, ekonomiskt och personligt. Många fler flickor med en invandrarbakgrund säger emot deras bröder och faders kontroll över deras sällskap och arrangerade äktenskap. Invandrarflickor ställer sig frågan om att få välja mellan kulturtraditioner, familjefrid och trygghet eller ett värdigt och självständigt liv, mänsklig frihet och otrygghet (Gemzöe, 2002).

Gemzöe (2002) nämner även problematiken med hedersmord, där hon tar upp två ståndpunkter för att förstå hedersmord. Den första handlar om att hedersmord inte kan förklaras utifrån kultur. Hedersmord är detsamma men ser olika ut i världen. Den andra handlar om att se kultur som orsaken till hedersmord, för att kunna förhindra och förstå problematiken. Hedersmord och våld som drabbar svenska kvinnor i familjen kan ses som lika, eftersom det handlar om mannens kontroll av kvinnans sexualitet och frihet, men det kan även ses som stora skillnader. Hedersmord kan aldrig förhindras utan en förståelse av det speciella i det.

Sammanfattning

Ovan har jag redovisat för de två teorierna som jag har valt i denna undersökning. Dem valda teorierna är Yvonne Hirdmans genusteori och Lena Gemzöes definition av etnicitet och kulturskillnader i hennes bok *Feminism* (2002). Jag har utifrån studiens syfte; att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund, valt dessa teorier. För att kunna analysera och diskutera materialet och resultaten utifrån studiens syfte behövs dessa teorier, då den första teorin belyser könsskillnader och den andra belyser etnicitetsskillnader. Enligt Hirdmans (2003) teori kan vi se könsskillnader genom två logiker.

Den första logiken handlar om isärhållandet av kvinnligt och manligt eller dikotomi och att dess kön bör hållas isär och inte blandas. Här ses kvinnan som svag, beroende, sämre och avvikande i jämförelse till mannen. Den andra logiken handlar om mannen som norm eller hierarki. Mannen ses här som det ”normala” och värderas högre än kvinnan, som avviker från det ”normala”, alltså normen. Enligt Gemzöes (2002) teori kan vi se etnicitetsskillnader genom kultur. Exempelvis nämner Gemzöe (2002) att man kan se skillnader och likheter mellan exempelvis den svenska och den grekiska kulturen, vid en jämförelse. De stora skillnaderna som finns mellan dessa kulturer, handlar om att män och kvinnor i den ena kulturen inte förstår kulturformerna på samma sätt och detsamma gäller för männen och kvinnorna i den andra kulturen.

3.3 Centrala begrepp

Här definierar jag begrepp som är centrala och som kommer att användas i studien. Eftersom min studie är grundad på ungdomars attityder om ämnet, börjar jag med att definiera vad jag menar med begreppet ungdom.

Ungdomar definieras som en homogen grupp individer med gemensamma upplevelser, värderingar och beteenden (Jarlbro, 1996). Ungdom är för mig som en övergång mellan barndomen och vuxenåldern. Ungdomsåldern börjar vid pubertetsålder (ca 11-13 år) tills ungdomen väl har etablerat sig i vuxenlivet (Illeris, 2002).

Begreppet *eticitet* innebär exempelvis kulturell praktik, tillhörighet, religion, tradition, ursprung och identitet (Peterson och Ålund, i Hjerm och Peterson, 2007). Etnicitet skapas när det mellan två grupper skapas en kommunikation om skillnader mellan grupperna (Gemzöe, 2002). Individer med en invandrarbakgrund är, personer som har invandrat eller individer som är födda av en eller två invandrade föräldrar. Med ”svensk” menas individer som är födda av två svenska föräldrar (Dahlstedt, i Hjerm och Peterson, 2007).

Genus har med tankarna om vad som är ”tjejigt” och ”killigt”. Det handlar exempelvis om situationer, makt, identitet, sexualitet, kläder, arbete, beteende, intressen osv. Mellan olika kulturer kan genusmönster skilja sig tydligt, men fortfarande är det genusmönster (Gemzöe, 2002).

Begreppet *kultur* handlar om seder, normer och traditioner som sedan människan föds inmatas med som ett arv från omvärlden. Det finns inga kulturer som är rätt eller fel, alla har rätten att existera. Men det är upp till individen att sortera ut normer och traditioner som den vill betona och behålla, i mötet med andra kulturer (Al-Baldawi, i Ahmadi, 2003).

Attityder definieras som uttryck för värderingar. Begreppet handlar även om förhållningssätt och inställning. Attityder är en varaktig inställning som uppbyggs via erfarenhet och genom att man är för eller emot något. Det finns både negativa och positiva attityder, vilka varierar i betydelse och styrka. Fördomar är en specifik undergrupp inom negativa attityder, detta medför till att behandlingen som riktas mot dem är diskriminerande (Ungdomsstyrelsen, 2003).

Begreppet *våld* handlar inte enbart om rent fysisk våld, i form av materiell förstöring och skada av person. Även om det psykiska våldet handlar det om, i form av övergrepp över en individs tankar, psyke, upplevelser och känslor. Våld är mot en individs personliga integritet och frihet (Ingelstam och Thunberg, 1983). Begreppet våld handlar alltså om allt som orsakar skada eller smärta (Sandström, 2007).

Begreppet *hedersrelaterat våld* kopplas till det sexuella beteendet (Arabi och Fristorp, 2002). Samuelsson (2002) nämner att de kulturer där hedersbegreppet är kopplat till det sexuella beteendet är kulturer i Asien, i Latinamerika kring medelhavet och i Mellanöstern. Bakom hedersrelaterat våld finns patriarkala krafter, men all våld handlar inte om samma sak och problem.

4. Metod

I det här avsnittet kommer jag redovisa den metod som jag har använt mig av i undersökningen. Jag kommer att beskriva hur jag gick tillväga vid mina urval och avgränsningar, teknik för insamling av data och analysstrategier. Vidare kommer jag beskriva de etiska ställningstaganden som jag har gjort, och diskutera undersökningens tillförlitlighet. Därefter redovisar jag för studiens bortfall och generaliserbarhet.

Eftersom mitt syfte med studien är att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld utifrån kön och etnisk bakgrund, föll det sig naturligt att producera data grundat på enkäter med ungdomarna på gymnasiet. Detta eftersom jag hade som avsikt att fånga ett stort antal svar på frågor från flera individer för att jämförelserna ska göras på gruppnivå, och då är en enkätstudie att föredra.

4.1 Enkätstudie

Metoden som har valts är en kvantitativ enkätstudie (bilaga 2). Valet av metod bör passa frågan som ställs och valet ska bero på dess lämplighet till syfte, frågeställningar och forskningens art (Trost, 2007). För att jämföra ungdomarnas attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnicitet, valde jag därför en kvantitativ enkätstudie. För att kunna nå ut till många ungdomar samtidigt var det passande med ett frågeformulär, eftersom den metoden var det mest adekvata sättet att besvara mina forskningsfrågor på. Enligt Trost (2007) bygger enkäter på att respondenten besvarar frågorna själv på egen hand och att det inte finns någon intervjuare i bilden. Bundna svarsalternativ ger också möjlighet att hantera många svar.

Undersökningen genomfördes på två gymnasieskolor i två olika kommuner och enligt Trost (2007) är gruppenkäter mest förekommande i skolor, där det är lätt att nås med ett frågeformulär. Gruppenkäter är vanligt i sammanhang då flera deltagare är samlade och där varje deltagare får en enkät som den besvarar enskilt, som exempelvis i klasser osv.

Trost (2007) menar att det är viktigt att skapa datainsamlingsinstrument som gör det lätt för respondenten att svara på. Noggrannhet i utvecklandet av datainsamlingsinstrument syftar till att uppnå trovärdiga svar och hög svarsbenägenhet. Frågeordningen i en enkät är viktig, de frågor som hör ihop innehållsmässigt bör ligga i närhet till varandra. Körner och Wahlgren (2002) menar även att svarsvilligheten kan minskas om det ställs för många frågor. Enkäten konstruerades med detta i tanke för att vidare undvika för stort bortfall.

Eftersom jag ville undersöka ungdomarnas attityder kring hedersrelaterat våld, använde jag mig av svarsalternativ till attitydfrågor i rangordningsskalor. Trost (2007) ger exempel på två olika sätt att ställa attitydfrågor på. Sättet som jag använde mig av är att svarsalternativen på frågorna besvaras jakande eller nekande. Svarsalternativen i min enkät bestod av en femgradig Likertskala (Bilaga 2), ju närmare 1, desto mer instämmer man och ju närmare 5, desto mer tar man avstånd. Något som jag tänkte på var som Trost (2007) menade att inte ha stora sammanställningar av frågor samtidigt, alltså att inte ha alla enkätfrågor på rad utan att dela upp frågorna under flera avsnitt, eftersom besvararen tröttnar och ledsnar fort om det finns många frågor samtidigt utan något mellanrum. Det finns då en risk för individen som besvarar på måfå och det finns en risk för att besvararen glömmer svarsalternativens betydelse. Därför grupperade jag in enkätfrågorna genom att ha större utrymme mellan ungefär var sjätte sats. På detta vis menar Trost att uppställningen inte ser lika besvärlig ut och att de svarar mer noggrant.

Jag använde mig även av strukturerade frågeformulär med fasta/slutna svarsalternativ (Trost, 2007) i min enkät, för att kunna komma längre med statistiken på detta vis. Även Trost varnar för enkäter med öppna svarsalternativ, eftersom det kan vara tidskrävande att hantera de skrivna svaren tekniskt sett. Svartsbortfallet på sådana frågor blir ofta mycket stort och därför undvek jag öppna svarsalternativ.

Körner och Wahlgren (2002) menar att långa frågor skall undvikas, det skall vara korta och enkla meningar, ju enklare frågor desto mindre bortfall blir det. Vidare nämns det att det skall ställas en fråga i taget, frågan ska inte innehålla flera frågor. Trost (200) menar också att vanliga och begripliga ord och enkla satser medför att frågorna i stort sett uppfattas samma av alla och detta höjer reliabiliteten. Jag har konstruerat min enkät med detta i tanke, för att minimera risken för en låg reliabilitet.

4.1.1 Pilotstudie

Enkätfrågorna har pilottestats av en annan mindre grupp ungdomar bland Högskolans Västs studenter innan de användes i huvudundersökningen. Jag gick fram till studenterna och frågade om de ville delta i min pilotstudie och alla som tillfrågades deltog. De svarade på enkäten och längst bak kunde de lämna synpunkter om enkäten och frågorna. Många synpunkter var mycket bra för en förbättring av enkäten och frågorna. Under tiden deltagarna besvarade enkäten befann jag mig i närheten, för att kunna hjälpa till om det behövdes. När deltagarna var klara med besvarandet samlade jag in enkäterna. Vid insamlandet av enkäterna frågade jag om det fanns några konstigheter kring frågorna i enkäten, vilket det inte fanns. Totalt blev det 22 enkäter (12 tjejer och 10 killar) som matades in i SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

4.2 Urval och avgränsningar

Datamaterialet består av 405 enkäter (Bilaga 2) som delades ut till gymnasieelever på fyra olika gymnasieprogram (Samhälls-, Ekonomi-, Teknik- och Naturvetenskapsprogrammet). Vilka program som deltog var beroende av vilket/vilka program de berörda lärarna undervisade i, eftersom jag först hade tagit kontakt med lärarna. I tabellen nedan kan man se att 55 % tjejer och 45 % killar har deltagit i enkäten, alltså är det ganska jämt fördelat mellan könen. Utav deltagarna har 67 % en svensk bakgrund och 33 % en invandrabakgrund. Vad gäller deltagarnas årskurs, läste de flesta i årskurs 3 på gymnasiet, som motsvarar 52 %. 23 % läste i årskurs 2 och 25 % i årskurs 1.

Kön	Tjejer – 55 %		Killar – 45 %
Bakgrund	Svensk bakgrund – 67 %		Invandrabakgrund – 33 %
Årskurs på gymnasiet	Årskurs 1 – 25 %	Årskurs 2 – 23 %	Årskurs 3 – 52 %

Enkäter delades ut till elever som går i årskurs ett, två och tre på gymnasiet. Ett informationsbrev (Bilaga 1) delades ut i anslutning till enkäten till ungdomarna på två gymnasieskolor, som jag tidigare hade tagit kontakt med.

Urvalet är ett bekvämlighetsurval genom att det består av dem som var villiga att delta i undersökningen, genom att svara på enkäten. Jag gjorde inga urval utifrån ungdomarnas utbildning/program eller ålder/årskurs. Det enda kriterier för deltagandet i enkäten var att de var ungdomar som läser på gymnasiet.

Jag delade ut enkäterna till ungdomar på två kommunala gymnasier i två mellanstora kommuner i Västsverige med ca 55 000 invånare i varje kommun. Gymnasiet 1 i den ena kommunen där undersökningen genomfördes var geografiskt placerad i ett heterogent lägenhetsområde. Gymnasiet 2 som låg i den andra kommunen var placerad i ett etniskt homogent hus- och lägenhetsområde. Jag har valt att benämna alla deltagare för ungdomar. Jag kommer inte skilja på de olika gymnasieprogrammen, vilken årskurs de läser på, vilket område ungdomarna kommer ifrån eller i vilken kommun de läser.

4.3 Genomförande av datainsamling

Enkätstudien genomfördes i gymnasieskolornas klassrum. Först kontaktade jag en rektor på gymnasiet 1, rektorn blev mycket intresserad och positiv till studien och att få delta. Vidare bad rektorn mig att ta kontakt med socialpedagogen på skolan för att få hjälp när jag går ut med enkäterna. Jag gick till Gymnasiet 1 med 400 enkäter (13 klasser). Tanken var att jag skulle ut till

klasserna och dela ut enkäterna till de elever som ville medverka i undersökningen, samt vara på plats när de svarade på enkäten och samla in enkäterna när ungdomarna var klara. Men när jag kom fram till skolan fick jag ingen tillåtelse att gå in i klasserna och dela ut och samla in enkäterna. Socialpedagogen på skolan menade på att jag då skulle störa för mycket i klasserna. Hon tyckte att det var bäst om hon tog enkäterna och lade dem i lärarnas fack för de 13 klasserna som skulle tillfrågas för att delta i studien. Deltagarna skulle svara under deras mentorstid (där klassläraren träffar ”sin” klass och informerar dem om viktig information). Det var enbart sex klasser (109 enkäter) från Samhälls- och Ekonomiprogrammet som svarade på enkäterna. Två klasslärare valde att inte delta och de andra hade glömt bort det. På grund av att jag inte kunde vänta länge och inte var säker på att de andra klasserna skulle svara vid ett annat mentorstillfälle, kontaktade jag fyra lärare på en gymnasieskola (Gymnasiet 2) i en annan kommun.

På Gymnasiet 2 gick jag in i två skolhus, i det första skolhuset deltog tre klasser (61 enkäter) från Samhällsprogrammet. I det andra skolhuset deltog 11 klasser (235 enkäter) från Teknik- och Naturvetenskapsprogrammet. Jag gick in i alla klasserna och delade ut och samlade in enkäterna i början av lektionen. Jag försökte så mycket som möjligt få eleverna medvetna om att deltagandet var helt frivilligt. Ingen skulle känna sig tvingad till att delta eller att möjligtvis skolka från lektionen på grund av att han eller hon inte ville delta. Under tiden som de svarade var jag kvar i klassrummet, för att kunna svara på eventuella frågor och funderingar om frågorna och enkäten. Detta för att om frågorna var för svåra att förstå kunde det leda till att motivationen till att svara minskar, enligt Torst (2007), och vidare blir det då ett större bortfall och detta var något som jag ville undvika. Vidare var det vissa ungdomar som lämnade några synpunkter i slutet av enkäten, som jag senare kommer att analysera. Det tog cirka tio minuter för ungdomarna att svara på enkäten. När de var klara med att svara på enkäten gick jag ut från klassen och väntade tills jag kunde gå in i nästa klass.

Enkätinsamlandet skedde under tre veckor; två veckor vid det första gymnasiet och en vecka vid det andra gymnasiet. När jag hade samlat in alla enkäter matade jag in enkäterna i dataprogrammet SPSS. Först matade jag in alla enkäter från Gymnasiet 1 och sedan från Gymnasiet 2. Enkätsvaren analyserades genom beräkning av medelvärdena som signifikansprovats med T-test.

4.4 Bearbetning av data

De data som samlades in genom enkäten bearbetades och sammanställdes kvantitativt i dataprogrammet SPSS. Jag kategoriserade variabler när detta behövdes, då frågan hade ett öppet svarsalternativ, som exempelvis frågan om vilken årskurs de läser på. Kategoriseringen behövdes i bakgrundsfrågorna, främst för frågan om etnisk bakgrund. Om deltagaren hade svensk bakgrund, var det kategori 1, men om den hade en annan etnisk bakgrund, var det kategori 2.

Detta var nödvändigt för att ta reda på hur många deltagare det var som hade en annan etnisk bakgrund än den svenska, eftersom jag ville undersöka om det finns några skillnader mellan ungdomars attityder utifrån etnisk tillhörighet.

Jag har försökt se skillnad/jämföra två medelvärden på två helt olika grupper (flickor och pojkar, och invandrabakgrund och svensk bakgrund). För att göra detta har jag använt mig av ett oberoende t-test, eftersom det är två helt olika grupper som ska jämföras. I det här fallet är det grupperna flickor och pojkar, och invandrabakgrund och svensk bakgrund. Eftersom det insamlade materialet består av många deltagare, är materialet normalfördelat. Enligt Stukát (1993) är det normalfördelat om det insamlade materialet består av många deltagare och i detta fall skall ett parametriskt t-test användas. Då jag har valt oberoende t-test har resultatet framställts genom olika medelvärdestabeller som har signifikansprövats (t-test).

Ett signifikanstest har gjorts för att undersöka sannolikheten för att de skillnader som finns i medelvärdet är slumpmässiga. 0,05 är den vanligaste gränsen att ställa signifikansnivån. Med en signifikansnivå på 0,05 så är sannolikheten fem procent att skillnaden uppkommit av en slump, alltså att grupperna tycker samma. För att få statistiskt signifikant resultat måste P-värdet understiga 0,05, för signifikansnivån på oberoende t-test. (Wahlgren, 2008). Cohens D har beräknats för att undersöka effektstorlekar. Enligt Cohen (1988), är en effektstorlek under .20 liten, runt .50 är medium, och över .80 är stor.

4.5 Etiska ställningstaganden

I projektet har jag använt mig av Vetenskapsrådets fyra principer och dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Deltagarna i undersökningen informerades genom informationsbrevet (Bilaga 1) om deltagarvillkoren, om forskningssyftet och deras uppgift i undersökningen samt att enkätmaterialen enbart kommer att användas i forskningssyfte. De var informerade om att det är frivilligt att delta och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan i enkäten. Deltagarsamtycket fick jag ifrån deltagarna i undersökningen genom att de var villiga att delta i studien. Eftersom deltagarna i undersökningen var över femton år behövdes inget skriftligt samtycke från föräldrarna. Deltagarna informerades om rätten till att bestämma själva om på vilka villkor och hur länge de skulle delta (Vetenskapsrådet, 2002).

I informationsbrevet i samband med enkäten informerades deltagarna om att uppgifterna i undersökningen från alla personer som deltar kommer att ges konfidentialitet på största möjliga sätt. Skolornas namn, program, klasser, elevernas namn skulle inte framgå på något vis för någon obehörig. Deltagarna skulle inte skriva namn, skolans namn eller klass på enkäten. Enbart jag tog del av enkäterna vid inmatningen i dataprogrammet SPSS. Materialet förvarades i ett skåp i skolan

där enbart jag kunde få tillgång till det. När inmatningen var klar förvarades enkäterna i mitt hem, på en plats där enbart jag kunde ta del av materialet. Gymnasieeleverna informerades att det insamlade materialet kommer användas för forskningsändamål och inte för andra ovetenskapliga syften eller kommersiellt bruk (Vetenskapsrådet, 2002).

Vem jag var och vad jag hade för syfte med undersökningen framkom genom informationsbrevet. Berörda personal på skolan informerades även om detta.

4.6 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om tillförlitlighet. Det är viktigt att mätningen genomförs på ett tillförlitligt sätt och med en noggrannhet (Körner och Wahlgren, 2002). Enligt Stukát (2005) beskriver reliabiliteten kvaliteten på det använda mätinstrumentet, som i mitt fall är en enkät. Jag menar att min metod är tillförlitlig, eftersom enkäten har mätt rätt saker utifrån syftet att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund. Vid genomförandet var jag medveten om att ungdomarna kunde tolka enkätfrågorna på ett annat sätt än vad jag hade tänkt. Stukát (2005) menar att tolkning av frågor är en central del av problematiken med reliabiliteten. Därför genomförde jag en pilotstudie, för att försäkra reliabiliteten i min studie.

Enligt Trost (2007) ska situationen för alla deltagare vara likadan. En mätning vid en viss tidpunkt ska vid en förnyad mätning ge samma resultat. Eftersom jag har samlat in materialet på två olika sätt, genom att jag var närvarande i fjorton klasser men inte i sex klasser när deltagarna besvarade enkäten, har deltagarna inte haft en likadan situation. Men jag kommer vidare att diskutera om detta har påverkat mina resultat. Resultaten kunde sett annorlunda ut om de hade svarat hemma istället för i skolan eller om enkäten gjorts igen, vilket är ett reliabilitetsproblem. Eftersom resultaten i min studie visar liknande resultat som tidigare forskning, tror jag därför att resultaten hade blivit liknande.

När man har enkäter som instrument är det vanligt att man mäter reliabiliteten, för att mäta enkätens tillförlitlighet. Vid mätning av intern reliabilitet är Cronbachs alfa ett mycket förekommande och användbart mått (Bryman, 2011). Jag har därför använt Cronbachs alfa, som är ett bra reliabilitetsmått, för att analysera enkätinstrumentets reliabilitet. Cronbachs alfa är en reliabilitetsanalys i dataprogrammet SPSS, där liknande enkätfrågor analyseras. I min enkät hade jag två liknande frågor, som jag mätte reliabiliteten på. Cronbachs alfa värdet låg på 0,8 (värdet varierar mellan 1 – en perfekt intern reliabilitet och 0 – ingen intern reliabilitet, alltså ju närmare +/-1 desto högre reliabilitet är det), detta betyder att reliabiliteten är hög i de mätta frågorna. För att ha en acceptabel nivå vid intern reliabilitet, ska värdet ligga på 0,8 och uppåt (Bryman, 2011).

4.7 Validitet

Validitet handlar om att mäta det relevanta i sammanhanget, alltså ett mått på överensstämmelse till vad mätinstrumentet avser att mäta och vad det egentligen mäter (Körner och Wahlgren, 2002). För att få svar på mina forskningsfrågor anser jag att jag har ställt lämpliga enkätfrågor. Att ungdomarna ibland ger de svar som de tror jag vill ha tar jag i beaktande (Stukát, 2005). Alla ungdomar som deltog i enkätstudien var genom informationsbrevet medvetna om att jag tidigare utbildat mig till lärare och att jag i nuläget studerar på min masterutbildning.

Mätinstrumentet ska mäta om det finns några skillnader mellan ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund, genom att det ställts frågor utifrån forskningssyftet och frågeställningarna. Något som jag har tänkt på är som Stukát (1993) påpekar, att instrumentet ska mäta det som avses att mäta, alltså ha en hög giltighet (validitet). Instrumentet, det vill säga enkäten som används ska överensstämma med intresset. Inga statistiska metoder får användas om validiteten och reliabiliteten inte är tillfredsställande i mätningen. Ytvaliditeten (Bryman, 2011) är tillräckligt hög här, eftersom instrumentet avspeglar begreppsinnhållet (syftesinnhållet), alltså är enkätfrågorna i instrumentet relevanta i relation till syftet.

4.8 Bortfall

Det var enbart en pojke som valde att inte delta utav alla de som tillfrågades. Han fyllde i bakgrundsfrågorna men inget mer, alla andra frågor var blanka. Att det var känsliga frågor eller att han hade svårt med att besvara frågorna, kan vara anledningar till varför han inte valde att delta. Bortfallet i studien är 0,2 %, vilket är ett lågt bortfall. Det interna bortfallet i studien framstår främst i fråga 6.1, där bortfallet är 3,5 %. Detta kan bero på att de flesta har missat att svara på den, eftersom det finns ett mellanrum mellan frågan 6.1 och 6.2 - 6.7 eller att frågan var för känslig.

Körner och Wahlgren (2002) påpekar att undersökningens resultat kan bli mindre tillförlitligt vid ett stort bortfall. Men författarna påpekar även att ett bortfall förekommer i alla statistiska undersökningar. Bortfallet i min studie är inte stort, då den enbart är 0,2%. Därför kommer bortfallet inte medföra en lägre tillförlitlighet.

4.9 Generaliserbarhet

Enligt Stukát (2005) innebär generaliserbarhet, om resultaten enbart kan generaliseras till den granskade gruppen eller till en allmän utsaga. Med min studie vill jag ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund. Eftersom jag har begränsat mig till två gymnasieskolor i två mellanstora kommuner i Västsverige, kan det därför inte generaliseras till ”ungdomar i Sverige” på statistisk grund. Men i förhållande till tid och plats (gymnasieskolorna) antar jag att mitt urval är tillräckligt representativt för gymnasieungdomar.

Som Kvale och Brinkmann (2009), menar jag att resultaten bör ses som en historisk och socialt kontextualiserad form och i relation till tid och rum. Eftersom gymnasieskolorna inte hade samma förutsättningar och inte låg i samma område och stad, kan detta påverka resultaten. Jag kan i min studie uttala mig om de utvalda klasserna i de två valda gymnasieskolorna. Resultaten kan ändå ses som en indikation på vad ungdomar i allmänhet tycker, även om det inte går att uttala sig med större exakthet.

5. Resultat

Nedan kommer undersökningens resultat att redovisas. Redovisningen av resultaten kommer att presenteras genom medelvärde. Jag har valt att förtydliga resultaten med löpande text ovan tabellerna för att underlätta och göra det tydligare för läsaren.

Jag kommer att redovisa resultatet genom att behandla följande kategorier; *Attityder till hedersrelaterat våld som ett viktigt ämne*, *Attityder kring faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld* och *Attityder till att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld*. Kategori två och tre avslutas med en sammanställning av de frivilliga kommentarer/synpunkter som några ungdomar lämnat i sammanslutning med enkäten och som berör det aktuella området.

5.1 Attityder till hedersrelaterat våld som ett viktigt ämne

I tabellen (Tabell kategori 1) nedan visar medelvärdena på att ungdomarna anser att det handlar om hedersrelaterat våld när en individ får en örfil. Men de anser inte särskilt förvånande att det handlar mer om hedersrelaterat våld då en individ blir mördad. Vidare anser ungdomarna att det handlar om hedersrelaterat våld när föräldrarna inte tillåter individen att ha en sexuell relation med någon av det motsatta könet. De anser dock att det handlar mer om hedersrelaterat våld när föräldrarna använder fysisk bestraffning (örfil) på grund av att individen träffat sin partner. Resultaten tyder på att ungdomarna anser att det handlar mer om hedersrelaterat våld när en individ utsätts för fysisk bestraffning. Detta kanske på grund av att ungdomarna är medvetna om att det är förbjudet i Sverige (sedan år 1979) att utsätta sina barn för fysiskt bestraffning.

Resultaten i tabellen nedan visar vidare på att ungdomarna anser att det är handlar om hedersrelaterat våld när en flicka med invandrabakgrund, i jämförelse med invandrapojkar samt svenska flickor och pojkar, blir straffad av familjen på grund av hon valt att bli av med oskulden innan äktenskap. De menar att det också handlar om hedersrelaterat våld när invandrapojkar, ”svenska” flickor och pojkar blir straffade av familjen eftersom den har valt att bli av med oskulden innan äktenskap, men inte i lika hög grad som invandrarflickor.

Medelvärdena i tabellen visar även att ungdomarna anser att det är fel att utsätta andra för hedersrelaterat våld. I nästan lika hög grad anser ungdomarna att det är mycket allvarligt om någon utsätts för hedersrelaterat våld. Även om ungdomarnas attityder tyder på att de anser att det är fel att utsätta andra för hedersrelaterat våld och att det är allvarligt om de utsätts för det, visar resultaten vidare på att ungdomarna inte ser hedersrelaterat våld som ett av de viktigaste samhällsproblemen idag.

Vidare visar resultaten att ungdomarna anser att hedersrelaterat våld är allvarligt, genom att de menar att individer som utsätts för hedersrelaterat våld ska få hjälp av samhället att flytta hemifrån. Men ungdomarna anser inte i lika hög grad att denna problematik ska leda till att föräldrarna ska bli utvisade från Sverige.

5.1.1 Utifrån kön

Generellt sett visar resultaten att det finns små skillnader mellan flickors och pojkars medelvärden. Flickor i högre grad än pojkar anser att det är fel att utsätta andra för hedersrelaterat våld ($t(399) = -4,14, P < .001; d = .41$) och att det är mycket allvarligt om någon utsätts för det ($t(398) = -3,60, P < .001; d = .36$). Medelvärdena visar att flickor anger fler starka uppfattningar än pojkar att hedersrelaterat våld är ett av de viktigaste samhällsproblemen ($t(401) = -8,39, P < .001; d = .84$). Pojkarna anser inte att det är ett av de viktigaste samhällsproblemen, då medelvärdet ligger runt 3.

Resultaten i tabellen nedan visar att flickor i högre grad än pojkar anser att det handlar om hedersrelaterat våld när en individ får en örfil ($t(398) = -3,12, P < .002; d = .31$) och blir mördad ($t(401) = -3,65, P < .001; d = .36$). Både flickor och pojkar visar inte särskilt förvånade på att det handlar mer om hedersrelaterat våld när en individ blir mördad än när de får en örfil.

Medelvärdena för båda grupperna visar att flickorna i en högre utsträckning än pojkar anser att det handlar om hedersrelaterat våld när föräldrarna inte tillåter individen att ha en sexuell relation med någon av det motsatta könet ($t(400) = -2,36, P < .019; d = .24$).

Vidare visar medelvärdena från tabellen nedan att det finns könsskillnader, vad gäller bland vilka individer som menar att det handlar om hedersrelaterat våld när en individ blir straffad av familjen på grund av att den har valt att bli av med oskulden. Flickor i högre grad än pojkar anser att det handlar om hedersrelaterat våld när flickor ($t(401) = -3,10, P < .002; d = .30$) och pojkar ($t(402) = -2,47, P < .014; d = .25$) med en invandrarbakgrund blir straffad av familjen på grund av att hon/han valt att bli av med oskulden. Pojkar i större utsträckning än flickor anser att det handlar om hedersrelaterat våld när flickor ($t(402) = -3,50, P < .001; d = .35$) och pojkar ($t(402) = -8,39, P < .001; d = .84$) med svensk bakgrund blir straffade av hedersrelaterat våld eftersom individen har valt att bli av med oskulden innan äktenskap. Resultaten tyder på att både flickor och pojkar anser att det mest handlar om hedersrelaterat våld när en flicka med invandrarbakgrund, i jämförelse med invandrapojkar samt svenska flickor och pojkar, blir straffad av familjen på grund av hon valt att bli av med oskulden innan äktenskap. Resultaten visar även på att ungdomarna anser att detta är mer vanligt bland flickor än pojkar. Jag är medveten om att denna fråga kan ha uppfattats fel av ungdomarna, de kanske inte varit säkra på om det handlar om hur vanligt det är eller hur viktigt det är. Men resultaten indikerar fortfarande på skillnader mellan flickors och pojkars attityder.

Både pojkar och flickor anser att de individer som utsätts för hedersrelaterat våld ska få hjälp av samhället att flytta hemifrån ($t(401) = -8,39, P < .001; d = .84$). Resultaten tyder på att det finns

skillnader mellan köns medelvärden, flickor i högre grad än pojkar anser att hedersrelaterat våld är så allvarligt att de utsatta individerna ska få hjälp att flytta hemifrån.

Det finns ingen skillnad mellan pojkar och flickor vad gäller; att det är allvarligt när föräldrarna använder fysisk bestraffning på grund av att individen träffat sin partner och att föräldrarna ska bli utvisade från Sverige om de utsätter deras barn för hedersrelaterat våld.

5.1.2 Utifrån etnicitet

Resultaten visar att det generellt sett finns skillnader på medelvärdena utifrån gruppernas etniska bakgrund. Ungdomarna med en svensk bakgrund i jämförelse till ungdomarna med invandrabakgrund anser det handlar om hedersrelaterat våld när en individ får en örfil ($t(398) = 8,45, P < .001; d = .84$). Vidare anser ungdomar med en svensk bakgrund i större utsträckning än individer med invandrabakgrund, att det handlar om hedersrelaterat våld när en individ blir mördad ($t(401) = 2,62, P < .009; d = .26$). Båda de etniska grupperna visar inte särskilt förvånande på att det är mer allvarligt när en individ blir mördad än när den får en örfil. I större utsträckning anser ungdomar med en svensk bakgrund, än med en invandrabakgrund, att det handlar om hedersrelaterat våld när föräldrarna använder fysisk bestraffning (örfil) på grund av att individen träffat sin partner ($t(402) = 7,83, P < .001; d = .78$).

Medelvärdena från tabellen (Tabell kategori 1) nedan visar på att det finns både likheter och skillnader mellan ungdomar med invandrabakgrund och svensk bakgrund, för vilka individer det mest handlar om hedersrelaterat våld då han/hon blir straffad av familjen på grund av att han/hon valt att bli av med oskulden. Både ungdomar med invandrar- och svensk bakgrund anser i nästan lika hög grad att det handlar om hedersrelaterat våld när flickor ($t(401) = -6,93, P < .001; d = .69$) och pojkar ($t(402) = -7,39, P < .001; d = .73$) med en invandrabakgrund blir straffade av föräldrarna på grund av att individen valt att bli av med oskulden. De tror vidare att invandrarflickor i högre grad än invandrarpojkar drabbas av detta. Svenska ungdomar i högre grad än ungdomar med en invandrabakgrund anser att det handlar om hedersrelaterat våld när svenska flickor ($t(402) = 7,10, P < .001; d = .71$) och pojkar ($t(402) = 5,91, P < .001; d = .59$) straffas av föräldrarna på grund av att individen har valt att bli av med oskulden. Resultaten tyder på att både ”invandrarna” och ”svenskarna” anser att det mest handlar om hedersrelaterat våld när en flicka med invandrabakgrund i jämförelse med invandrarpojkar och svenska flickor och pojkar blir straffad av familjen på grund av hon valt att bli av med oskulden innan äktenskap och att det minst handlar om hedersrelaterat våld bland ”svenska” pojkar. Även här är jag medveten att denna fråga kan ha uppfattats fel av ungdomarna, men resultaten indikerar fortfarande på skillnader mellan ungdomar med en svensk- och invandrabakgrund.

Generellt sett visar resultaten att det finns skillnader mellan gruppernas medelvärden, ungdomar med en svensk bakgrund anser i högre grad än ungdomar med invandrabakgrund att det är fel att

utsätta andra för hedersrelaterat våld ($t(399) = -8,12, P < .001; d = .81$) och att det är mycket allvarligt om någon utsätts för hedersrelaterat våld ($t(398) = -6,79, P < .001; d = .68$). Även om ungdomarna anser att det är fel att utsätta andra för hedersrelaterat våld och att det är allvarligt att utsättas för det, anser ungdomarna i de båda grupperna inte i lika hög grad att hedersrelaterat våld är ett av de viktigaste samhällsproblemen idag ($t(401) = -6,42, P < .001; d = .64$). Ungdomarna med en invandrarbakgrund anser i större utsträckning än de svenska ungdomarna att hedersrelaterat våld är ett av de viktigaste samhällsproblemen (ungdomar med en svensk bakgrund anser inte att det är ett av de viktigaste samhällsproblemen, då medelvärdet ligger runt 3).

Det finns ingen skillnad mellan individer med en svensk och invandrarbakgrund vad gäller; att det är allvarligt när föräldrarna inte tillåter individen att ha en sexuell relation med någon av det motsatta könet, att individer som utsätts för hedersrelaterat våld ska få hjälp av samhället att flytta hemifrån och slutligen att föräldrarna ska bli utvisade från Sverige om de utsätter deras barn för hedersrelaterat

Resultaten som redovisats ovan visar kortfattat att det finns skillnader i ungdomarnas attityder utifrån och kön och etnisk bakgrund kring hur viktigt och allvarligt ämnet hedersrelaterat våld är. Flickor och ungdomar med en svensk bakgrund anser i högre grad än pojkar och ungdomar med en invandrarbakgrund att hedersrelaterat våld är allvarligt och viktigt, exempelvis vad gäller frågan om att det är fel att utsätta och utsättas för hedersrelaterat våld. Att det finns skillnader utifrån etnisk bakgrund tror jag är på grund av att det handlar om olika kulturer. Kulturen skiljer sig och synen på hur allvarligt och viktigt hedersrelaterat våld är inom kulturen tror jag påverkas av kulturens normer och regler. Könsskillnaderna kring hur allvarligt och viktigt hedersrelaterat våld är tror jag har en påverkan av hur flickor och pojkars handlingar uppfattas och godtas i samhället och i familjen. Vidare tror jag att en orsak till varför dessa skillnader finns mellan könen kan bero på vad flickor och pojkar tillåts/inte tillåts göra och om de kontrolleras av familjemedlemmar eller inte.

Tabell kategori 1 - Attityder till hedersrelaterat våld som ett viktigt ämne

	Totalt		Flickor		Pojkar		Inv. bakgrund		Ej inv. bakgrund	
	N	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)
Individen får en örfil	400	2.5(1.2)	220	2.6(1.3)	130	3.2(1.2)	130	3.2(1.2)	270	2.2(1.1)
Individen blir mördad	403	1.8(.8)	222	1.4(.7)	132	1.6(.8)	132	1.6(.8)	271	1.4(.8)
Får inte ha någon sexuell relation	402	2.2(.9)	219	2.1(.8)	132	2.2(.9)	132	2.2(.9)	270	2.2(1.0)
Får inte träffa partner	404	1.8(.9)	221	1.8(.9)	133	2.3(1.0)	133	2.3(1.0)	271	1.5(.8)
Invandrarflicka ej oskuld	403	1.4(.7)	221	1.3(.6)	133	1.3(.7)	133	1.3(.7)	270	1.4(.7)
Svensk flicka ej oskuld	404	1.9(1.1)	221	2.0(1.0)	133	2.4(1.1)	133	2.4(1.1)	271	1.7(.9)
Invandrapojke ej oskuld	404	1.6(.9)	221	1.5(.9)	132	1.6(1.1)	132	1.6(1.1)	272	1.6(.9)
Svensk pojke ej oskuld	404	2.1(1.1)	220	2.2(1.1)	132	2.5(1.1)	132	2.5(1.1)	272	1.9(1.1)
Fel med hedersrelaterat våld (HRV)	401	1.2(.6)	220	1.1(.3)	133	1.3(.8)	133	1.3(.8)	268	1.1(.5)
Allvarligt med HRV	400	1.3(.6)	220	1.2(.5)	132	1.3(.8)	132	1.3(.8)	268	1.2(.5)
HRV ett samhällsproblem	403	2.6(1.1)	222	2.2(1.0)	133	2.2(1.2)	133	2.1(1.2)	270	2.9(1.0)
Individen ska flytta hemifrån	400	1.8(1.0)	220	1.7(.7)	132	1.9(.9)	132	1.9(.9)	268	1.8(.9)
Utvisa föräldrarna från Sverige	399	2.9(1.1)	219	3.0(1.0)	132	3.0(1.0)	132	3.0(1.0)	267	2.9(1.2)

5.2 Attityder kring faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld

Tittar vi på medelvärdena i tabellen (Tabell kategori 2) nedan visar resultatet att ungdomarna tror att en orsak till hedersrelaterat våld är att individen inte följer familjens kultur/tradition både genom att ha en partner och att ha en sexuell relation med någon.

Resultaten i tabellen nedan visar om hedersrelaterat våld är vanligt i den svenska- och i invandrarkulturer. Ungdomarna tror att hedersrelaterat våld är vanligt i invandrarkulturer. Vidare tror ungdomarna att hedersrelaterat våld inte är vanligt i den svenska kulturen. Här kan vi utifrån medelvärdena i tabellen nedan, se att ungdomarnas attityder skiljer i hög grad, om mellan vilka kulturer det mest kan vara vanligt med hedersrelaterat våld. Jag är medveten om att denna fråga kan ha uppfattats fel av ungdomarna, att definiera vad som menas med den svenska kulturen och särskilt invandrarkultur kanske inte var lätt för ungdomarna. Invandrarkultur kan innebära den kultur som människor har invaderat eller den kultur som man kommer ifrån.

5.2.1 Utifrån kön

Resultaten visar att det generellt sett finns skillnader mellan flickor och pojkars medelvärden i tabellen nedan. Både flickor och pojkar tror att en orsak till att hedersrelaterat våld förekommer är att individen inte följer familjens kultur/tradition både om att ha en partner ($t(402) = -5,25$, $P < .001$; $d = .52$) och att ha en sexuell relation med någon ($t(402) = -5,22$, $P < .001$; $d = .52$). Flickor i större utsträckning än pojkar tror detta.

Vad gäller i vilka kulturer hedersrelaterat våld är mest vanligt, tror flickorna i större utsträckning än pojkarna att det är vanligt i invandrarkulturer ($t(402) = -4,49$, $P < .001$; $d = .45$). Pojkarna anser i högre grad än flickorna att hedersrelaterat våld inte är vanligt i svenska kulturen ($t(403) = -5,15$, $P < .001$; $d = .51$). Både flickor och pojkar anser att det mer är vanligt bland invandrarkulturer än den svenska kulturen. Jag är medveten om att denna fråga kan ha uppfattats fel av ungdomarna, att definiera vad som menas med den svenska kulturen och särskilt invandrarkultur kanske inte var lätt för ungdomarna. Men resultaten indikerar fortfarande på skillnader mellan flickors och pojkars attityder.

5.2.2 Utifrån etnicitet

Generellt sett visar resultaten utifrån medelvärdena i tabellen nedan att det finns skillnader mellan ”invandrarna” och ”svenskarnas” medelvärden. Ungdomarna med invandrarbakgrund i större utsträckning än ungdomar med en svensk bakgrund tror att hedersrelaterat våld förekommer då

individen inte följer familjens kultur/tradition både om att ha en partner ($t(402) = -2,77, P < .006; d = .28$) och att ha en sexuell relation med någon ($t(402) = -3,39, P < .001; d = .34$).

Angående i vilka kulturer hedersrelaterat våld är mest vanligt, anser ungdomarna med en invandrarbakgrund i större utsträckning än ungdomarna med en svensk bakgrund att hedersrelaterat våld är vanligt i invandrarkulturer ($t(402) = -3,81, P < .001; d = .38$). I nästan lika stor utsträckning anser "invandrarna" och "svenskarna" att hedersrelaterat våld inte är vanligt i svenska kulturen ($t(403) = -3,73, P < .001; d = .37$). Både ungdomarna med invandrarbakgrund och svensk bakgrund anser att hedersrelaterat våld är mer vanligt bland invandrarkulturer än den svenska kulturen. Även här är jag medveten om att denna fråga kan ha uppfattats fel av ungdomarna, men resultaten indikerar fortfarande på skillnader hos ungdomar med en invandrar- och svenska bakgrund.

I resultaten ovan har ungdomarnas attityder kring vilka faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld redovisats. Resultaten visar att det finns skillnader kring ungdomarnas attityder utifrån kön och etnisk bakgrund. Flickor och invandrarungdomar tror i större utsträckning än pojkar och ungdomar med svensk bakgrund att faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld är att individen inte följer familjens kultur och traditioner kring partner och sexuella relationer. Vidare att hedersrelaterat våld är vanligare i invandrarkulturer än i den svenska kulturen. Dessa skillnader tror jag återigen påverkas av deras egna normer- och familjekultur samt vad flickor och pojkar tillåts/inte tillåts att göra utifrån familjens regler och normer. Vidare tror jag att deras attityder i dessa frågor kan påverkas av hur mediabilden visar på problematiken bakom hedersrelaterat våld i samhället.

Tabell kategori 2 - Attityder kring faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld

	Totalt		Flickor		Pojkar		Inv. bakgrund		Ej inv. bakgrund	
	N	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)	N	M(SD)	n	M(SD)
HRV förekommer om man har partner	404	1.7(.9)	222	1.5(.8)	182	2.0(.10)	132	1.5(.9)	272	1.8(.9)
HRV förekommer vid sexuell relation	404	1.7(.9)	222	1.5(.9)	182	2.0(1.0)	132	1.5(.9)	272	1.8(1.0)
HRV är vanligt i invandrarkulturer	404	1.8(.9)	221	1.7(.8)	183	2.0(1.0)	133	1.6(.9)	271	2.0(.8)
HRV är vanligt i den svenska kulturen	405	3.7(1.0)	222	3.6(.9)	183	3.7(1.1)	133	3.7(.9)	272	3.6(1.0)

5.2.3 Religion, ”invandrare”, skam och familjens betydelse är faktorer/orsaker som ligger bakom uppkomsten av hedersrelaterat våld

Flera av de ungdomar som lämnade synpunkter i enkäten nämnde religion, skam och individer med en invandrabakgrund som faktorer som ligger bakom förekomsten av hedersrelaterat våld.

Flera ungdomar nämnde att invandrare är mer religiösa och att det är på grund av religionen som hedersrelaterat våld förekommer. Två killar som läser i årskurs tre på gymnasiet skriver följande:

I grund och botten är det i princip alltid människor med invandrabakgrund som blir drabbade av eller utför hedersvåld. Detta grundar sig i grund och botten i religion, kultur och uppfostran.

Hela grejen är att svenskarna tar det mindre seriöst och tror inte på religion över huvud taget vilket invandrarna gör.

Men det fanns de ungdomar som menade på att det inte handlade om religion utan om kultur, en tjej i årskurs tre skriver på följande vis:

Jag tycker undersökningen var bra, man öppnade ögonen lite eftersom man omedvetet är fördomsfull. Hedersrelaterat våld är väldigt vanligt oavsett bakgrund, men jag kan inte frångå att jag tror att hedersrelaterat våld är vanligare för vissa kulturer. Det beror inte på religion, det beror på kultur, enligt mig.

Familjens betydelse nämns även genom ungdomars synpunkter som en orsak till att hedersrelaterat våld förekommer. En tjej i årskurs tre på gymnasiet skriver:

Det känns som om att invandrarfamiljer bryr sig mer än svenska familjer. Det är viktigare för utlänningar att man inte skämmer ut familjen. Svenskar kan lätt ta avstånd från sin familj om deras beteende inte passar.

De flesta utav de ungdomarna som lämnade synpunkter menade på att hedersrelaterat våld förekommer oftare bland invandrare. Detta synliggör även att hedersrelaterat våld är kopplat till kultur och etniciteter. En kille i årskurs tre på gymnasiet menar att ”Invandrare är orsaken till alla hedersrelaterat våld”. En annan kille som läser i årskurs två skriver följande: ”Jag tror ändå att det är mest hedersrelaterat våld kring invandrare än i svenska familjer”.

5.3 Attityder till att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld

Tittar vi på medelvärdena i tabellen (Tabell kategori 3) nedan, visar resultaten på att ungdomarna har en föreställning om att den som vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld i familjen är fadern och även brodern. De tror inte att modern eller systemen vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld. Detta innebär enligt ungdomarnas attityder och antaganden att flera åtgärder bör sättas in först och främst bland fäder och pojkar. Och därefter bland mödrar och systrar, men inte i lika stor utsträckning. Detta för att förhindra och förebygga hedersrelaterat våld. Medelvärdena tyder även på att ungdomarna anser att hedersrelaterat våld är ett ämne som bör uppmärksammas och diskuteras mer i skolan. Ungdomarna anser även att skolan är en bra arena för att uppmärksamma och diskutera hedersrelaterat våld.

Resultaten i tabellen nedan visar att ungdomarna anser att mera åtgärder/insatser bör sättas in för att förhindra hedersrelaterat våld. För att förhindra hedersrelaterat våld anser ungdomarna att fler sociala insatser bör riktas mot familjer med en invandrarbakgrund. Ungdomarna anser inte att sociala insatser bör riktas till svenska familjer för att förhindra hedersrelaterat våld, då medelvärdet ligger runt 3. Vidare anser ungdomarna att sociala insatser bör riktas mot flickor och pojkar med invandrarbakgrund för att förhindra hedersrelaterat våld. De menar att det bör riktas mot invandrarflickor i högre grad än invandrapojkar. Ungdomarna anser inte att sociala insatser bör riktas till svenska flickor och pojkar för att förhindra hedersrelaterat våld, då medelvärdet ligger runt 3.

5.3.1 Utifrån kön

Generellt sett kan vi utifrån medelvärdena i tabellen nedan se att det finns skillnader mellan pojkar och flickors attityder om att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld. Flickor i högre grad än pojkar tror att den som vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld i familjen är fadern ($t(401) = -3,27$, $P < .001$; $d = .33$) och även brodern ($t(401) = -2,08$, $P < .038$; $d = .21$). De tror inte att modern ($t(399) = -3,98$, $P < .001$; $d = .40$) eller systemen ($t(398) = -4,43$, $P < .001$; $d = .44$) vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld. Flickor tror i större utsträckning än pojkar att systemen i större utsträckning än modern, inte är den personen som vanligtvis brukar utföra våldet. Detta innebär enligt flickorna och pojkarnas attityder att flera åtgärder bör sättas in först och främst bland fäder och pojkar. Och därefter bland mödrar och systrar, men inte i lika stor utsträckning. Detta för att förhindra och förebygga hedersrelaterat våld. Medelvärdena tyder även på att flickorna och pojkarna anser att hedersrelaterat våld är ett ämne som bör uppmärksammas och diskuteras mer i skolan ($t(402) = -6,65$, $P < .001$; $d = .66$). De anser även att skolan är en bra arena för att uppmärksamma och diskutera hedersrelaterat våld ($t(401) = -5,38$, $P < .001$; $d = .54$). Flickorna anser detta i högre grad än pojkarna.

Medelvärdena i tabellen nedan visar på att flickorna i större utsträckning än pojkarna anser att mera åtgärder/insatser bör sättas in för att förhindra hedersrelaterat våld ($t(389) = -6,05$, $P < .001$; $d = .61$). För att förhindra hedersrelaterat våld anser flickor i högre grad än pojkar att fler sociala insatser bör riktas mot familjer med en invandrarbakgrund ($t(401) = -3,20$, $P < .001$; $d = .32$). Pojkar i större utsträckning än flickor anser att sociala insatser inte bör riktas till svenska familjer ($t(399) = -4,56$, $P < .001$; $d = .46$) för att förhindra hedersrelaterat våld, då medelvärdet ligger runt 3. Vidare anser flickor i högre grad än pojkar att sociala insatser bör riktas mot flickor ($t(400) = -2,56$, $P < .011$; $d = .26$) och pojkar ($t(400) = -3,74$, $P < .001$; $d = .37$) med invandrarbakgrund för att förhindra hedersrelaterat våld. Både pojkar och flickor menar att det bör riktas mot invandrarflickor i större utsträckning än invandrapojkar. Pojkar i högre grad än flickor anser att sociala insatser inte bör riktas till svenska flickor ($t(401) = -4,66$, $P < .001$; $d = .47$) och pojkar ($t(401) = -4,25$, $P < .001$; $d = .42$) för att förhindra hedersrelaterat våld, då medelvärdet ligger runt 3.

5.3.2 Utifrån etnicitet

Generellt sett kan vi utifrån medelvärdena i tabellen nedan se att det finns skillnader mellan ungdomarna med en invandrarbakgrund och svensk bakgrund attityder och att deras åsikter skiljer sig åt vad gäller arbetet och förebyggandet av hedersrelaterat våld.

”Invandrare” i större utsträckning än ”svenskar” tror att den som vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld i familjen är fadern ($t(401) = -2,21$, $P < .028$; $d = .22$). I nästan lika stor utsträckning tror ungdomarna med invandrar- och svensk bakgrund att även brodern ($t(401) = -3,91$, $P < .001$; $d = .39$) vanligen brukar utföra hedersrelaterat våld i familjen. Ungdomarna med invandrarbakgrund tror att modern ($t(399) = -3,70$, $P < .001$; $d = .37$) också vanligtvis brukar utföra våldet, men inte i lika stor utsträckning som fadern och brodern. Medan ungdomarna med svensk bakgrund i jämförelse med invandrarbakgrund inte tror att modern vanligen brukar utföra hedersrelaterat våld, då medelvärdet ligger runt 3 (tveksam). Vidare tror de inte att systemen ($t(398) = -4,02$, $P < .001$; $d = .40$) vanligtvis brukar utföra hedersrelaterat våld. ”Invandrare” i högre grad än ”svenskar” tror att systemen inte är den som vanligen brukar utföra våldet i familjen. Detta innebär enligt ungdomarna med invandrar- och svensk bakgrund att flera åtgärder bör sättas in först och främst bland fäder och pojkar och även bland mödrar och flickor, men inte i lika stor utsträckning. Dessa åtgärder är av betydelse för att förhindra och förebygga hedersrelaterat våld. Medelvärdena tyder även på att ungdomarna med invandrarbakgrund i högre grad än ungdomar med en svensk bakgrund anser att hedersrelaterat våld är ett ämne som bör uppmärksammas och diskuteras mer i skolan ($t(402) = -3,63$, $P < .001$; $d = .36$). Invandrarungdomarna anser även i högre grad än ungdomarna med en svensk bakgrund att skolan är en bra arena för att uppmärksamma och diskutera hedersrelaterat våld ($t(401) = -3,13$, $P < .002$; $d = .31$).

Medelvärdena i tabellen nedan visar på att ungdomar med invandrarbakgrund i större utsträckning än ungdomar med svensk bakgrund anser att mera åtgärder/insatser bör sättas in för att förhindra hedersrelaterat våld ($t(389) = -4,12$, $P < .001$; $d = .42$). För att förhindra hedersrelaterat våld anser ”invandrarna” i högre grad än ”svenskarna” att fler sociala insatser bör riktas mot familjer med en invandrarbakgrund ($t(401) = -3,71$, $P < .001$; $d = .37$). Ungdomar med svensk bakgrund i högre grad än dem med en invandrarbakgrund anser att sociala insatser inte bör riktas till svenska familjer ($t(399) = -3,09$, $P < .002$; $d = .30$) för att förhindra hedersrelaterat våld. Ungdomar med invandrarbakgrund anser att sociala insatser även bör riktas till svenska familjer, men inte i lika hög grad som invandrarfamiljer. Vidare anser invandrarungdomarna i större utsträckning än de svenska ungdomarna att sociala insatser bör riktas mot flickor ($t(400) = -2,75$, $P < .006$; $d = .28$) och pojkar ($t(400) = -3,10$, $P < .002$; $d = .31$) med invandrarbakgrund för att förhindra hedersrelaterat våld. Både ungdomar med invandrar- och svensk bakgrund menar att det bör riktas mot invandrarflickor i större utsträckning än invandrapojkar. Svenska ungdomar i högre grad än invandrarungdomarna anser att sociala insatser inte bör riktas till svenska flickor ($t(401) = -3,86$, $P < .001$; $d = .39$) och pojkar ($t(401) = -4,36$, $P < .001$; $d = .44$) för att förhindra hedersrelaterat våld.

Resultaten som redovisats ovan visar att det finns köns- och etnicitetsskillnader i ungdomarnas attityder till att arbeta med och förebygga hedersrelaterat våld. Sammanfattningsvis tror flickor och ”invandrare” i högre grad än pojkar och ungdomar med svensk bakgrund, att hedersrelaterat våld bör uppmärksammas och diskuteras mer i skolan, som är en bra arena. Vidare att mera åtgärder/insatser bör sättas in för att förhindra hedersrelaterat våld. Här menar jag återigen att ungdomars attityder vad gäller betydelsen av arbetet och förebyggandet av hedersrelaterat våld, påverkas av den egna kulturen och hur familjekulturen ser på ämnet hedersrelaterat våld. Ungdomars attityder tror jag även påverkas av vilka regler och normer som flickor och pojkar bör följa utifrån familjens traditioner.

Tabell kategori 3 - Attityder till att arbeta och förebygga hedersrelaterat våld

	Totalt		Flickor		Pojkar		Inv. bakgrund		Ej inv. bakgrund	
	N	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)	n	M(SD)
Syster som utför HRV	400	3.4(1.0)	220	3.4(.9)	180	3.4(1.0)	130	3.5(1.0)	270	3.3(.9)
Bror som utför HRV	403	2.0(.9)	221	2.0(.7)	182	2.1(1.0)	132	2.1(.9)	271	2.0(.9)
Mamma som utför HRV	401	2.8(.9)	220	2.7(.9)	181	3.0(1.0)	132	2.6(.9)	269	2.9(.9)
Pappa som utför HRV	403	1.7(.9)	220	1.6(.7)	183	1.8(1.0)	132	1.6(.9)	271	1.8(.8)
Mera åtgärder för att förhindra HRV	391	1.5(.8)	215	1.3(.6)	176	1.8(.9)	131	1.4(.8)	260	1.6(.8)
Skolan som bra arena att uppmärksamma HRV	403	1.9(.9)	221	1.6(.9)	182	2.1(1.0)	132	1.7(.9)	271	2.0(.9)
HRV ett ämne att uppmärksamma i skolan	404	1.9(.9)	222	1.7(.8)	182	2.3(1.0)	133	1.7(.9)	271	2.0(.9)
Fler åtgärder mot invandrarfamiljer	403	1.8(.9)	221	1.7(.8)	182	1.9(.9)	132	1.7(1.0)	271	1.8(.8)
Fler åtgärder mot svenska familjer	401	3.0(1.1)	220	2.8(1.0)	181	3.3(1.2)	131	2.8(1.1)	270	3.1(1.1)
Flera åtgärder mot invandrarflickor	402	1.9(1.0)	220	1.8(.9)	182	2.0(1.0)	132	1.7(1.0)	270	2.0(.9)
Flera åtgärder till svenska flickor	403	3.0(1.1)	221	2.8(1.0)	182	3.3(1.1)	132	2.7(1.1)	271	3.1(1.1)
Flera åtgärder till invandrapojkar	402	2.0(1.0)	220	1.8(1.0)	182	2.2(1.1)	132	1.9(1.2)	270	2.0(.9)
Flera åtgärder till svenska pojkar	403	3.0(1.2)	221	2.8(1.0)	182	3.3(1.2)	132	2.6(1.2)	271	3.2(1.1)

5.3.3 Olika synpunkter på var åtgärder ska sättas in

Flera ungdomar lämnade i enkäterna synpunkter om var åtgärder bör sättas in. Skolan nämndes som en bra arena för insatser för att förebygga hedersrelaterat våld. En tjej som läser i årskurs ett på gymnasiet skriver att: "Vi får inte lära oss särskilt mycket om det i skolan, vilket kanske skulle behövas". En annan tjej som läser i årskurs tre nämner att:

Det är viktigt att sätta in åtgärder på individnivå exempelvis inom skolundervisningen och ta upp både "positiva" och "negativa" synsätt och att absolut sluta utpeka just invandrare som "boven" i dramat.

Flera ungdomar nämnde även att undervisningen ska ske för alla, oberoende av etnicitetsbakgrund. En tjej som läser på årskurs tre i gymnasiet skriver följande:

Som tidigare nämnt spelar det ingen roll vilken bakgrund man har alla kan vara med om ett hedersrelaterat våld. Men grejen är bara om att det inte förekommer hos svenskar lika mycket. Med detta betyder inte att man bara ska undervisa invandrare om det utan snarare alla!

Undervisningen ska ske för alla oberoende etnicitetsbakgrund är på grund av att det är ett ämne som ska uppmärksammas och sluta förekomma. Detta menar även en tjej i årskurs tre, att hedersrelaterat våld: "Bör vara mer uppmärksammat i skolor och övriga samhället. Viktigt att det slutar förekomma".

6. Diskussion

Mitt syfte med denna undersökning är att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund. Jag har använt mig av en kvantitativ metod, där en enkätstudie har valts i syfte att besvara mina frågeställningar:

- Hur ser ungdomars attityder ut kring i vilken grad hedersrelaterat våld är ett allvarligt och viktigt ämne?
- Hur ser ungdomars attityder ut kring vilka faktorer som ligger bakom hedersrelaterat våld (kultur, folkgrupper, etnicitet osv.)?
- Ser ungdomar hedersrelaterat våld som ett ämne som bör diskuteras och förebyggas?
- Finns det ett samband mellan ungdomars kön och etniska bakgrund, och deras åsikter om hedersrelaterat våld?

I följande diskussion kommer jag att föra ett resonemang om jag har lyckats besvara mina frågeställningar. Resultatet kommer jag att ställa i förhållande till forskningen som har redovisats i inledningskapitlet. Utifrån de empiriska data har jag dragit slutsatsen att ungdomarna anser att det är allvarligt med hedersrelaterat våld och att det är något som bör förebyggas. Ungdomars attityder till hedersrelaterat våld skiljer sig utifrån kön och etnisk bakgrund. Sammanfattningsvis visar resultaten att flickor anser att hedersrelaterat våld är allvarligt i högre grad än pojkar. Även att ungdomar med en svensk bakgrund anser hedersrelaterat våld är mer allvarligt i högre grad än ungdomar med en invandrabakgrund.

Attityder till hedersrelaterat våld är olika i samhället beroende ur vilket perspektiv man ser det ifrån. Det är viktigt för samhället att få reda på ungdomars attityder till hedersrelaterat våld. Jag anser att det är av betydelse att ta del av ungdomarnas syn på hedersrelaterat våld, för att veta vilka attityder de har kring denna problematik. Genom att få kunskaper om ungdomars attityder till hedersrelaterat våld kan detta vara användbart i mitt yrkesliv som pedagog, då skolan är en central arena för ungdomar. Det är även viktigt att uppmärksamma ämnet hedersrelaterat våld i samhället och i främst skolan, eftersom de flesta ungdomarna menade på att hedersrelaterat våld är ett allvarligt ämne som ska uppmärksammas mer i skolan.

Något som framkom i min studie var att ungdomarna anser att hedersrelaterat våld var ett allvarligt och viktigt ämne. Ungdomarna anser att det var fel att utsätta andra och att det var allvarligt om man utsätts för hedersrelaterat våld. Men de såg inte att hedersrelaterat våld var ett av dagens viktigaste samhällsproblem. Kanske på grund av att de anser att hedersrelaterat våld inte förekommer mycket i detta samhälle eller att det finns många andra viktiga samhällsproblem. Utan att det är andra samhällen som de förknippar hedersrelaterat våld med. Denna syn kan ungdomarna ha fått genom hur media visa på problematiken bakom hedersrelaterat våld i

samhället. Thapar-Björkert (2007) menar att främst riktas samhällsproblemet mot en del etniska grupper som araber, turkar, kurder osv. Bremer, Brendler-Lundqvist och Wrangsjö (2006) nämner att i dagstidningar förknippas hedersrelaterat våld med kulturer som invandrare tagit med sig till Sverige från Asien, Mellanöstern eller Afrika. Samulesson (2002) menar också att kulturer där hedersrelaterat våld mest inträffar är i Asien, i Latinamerika, kring Medelhavet och i Mellanöstern. Jag menar att mediabilden är sann och att det handlar om kulturrelaterad företeelse när det talas om hedersrelaterat våld. Det är troligtvis denna bild som samhället och ungdomarna har kring hedersrelaterat våld.

Vid fysiskt våld i form av örfil, mord osv. mot individen blir ämnet mycket viktigare för ungdomarna, visar studien på. Ungdomarnas attityder till hur viktigt ämnet är, skiljer sig i beroende till graden på våldet, det är inte särskilt förvånande att det inte är lika viktigt om en individ får en örfil än att bli mördad. Men viktigt att påpeka är att även en örfil är dock olaglig i Sverige. Självklart handlar det om en allvarligare form av hedersrelaterat våld när en individ blir mördad, eftersom mordet då uppmärksammas mer i media och i samhället. Det blir även enklare att förknippa det med hedersrelaterat våld, än om en individ får en örfil. Att få en örfil behöver inte betyda att det handlar om hedersrelaterat våld. Lorentzen (2008) skriver om Fadime Sahindal som blev mördad 1 januari 2002. Mordet blev ett tydligt startskott på debatten om hedersrelaterat våld i Sverige. Detta fick regeringen att reagera, genom att införa insatser för utsatta flickor i patriarkala familjer. Men det var inte förrän Fadime blev mördad som hon blev uppmärksam i media och i samhället, därför att det var då det blev viktigt och allvarligt med hedersrelaterat våld.

Något som framkom i min studie var att ungdomar menar att det handlar mest om hedersrelaterat våld när invandrarflickor, i jämförelse med invandrapojkar och svenska flickor och pojkar, blir straffad av familjen på grund av att han/hon inte följt familjens regler/kultur. Ungdomarna kanske har denna syn eftersom de som har blivit mördade på grund av heder oftast är flickor från ”invandrarkulturer”. Jag är medveten att denna fråga kan av ungdomarna ha uppfattats fel, de kanske inte varit säkra om det handlar om förekomst eller hur allvarligt det är. Här är Gemzöes (2002) perspektiv på etnicitet och kulturskillnader betydelsefull, eftersom hon anser att invandrarkvinnor i det svenska samhället ses som underordnade sina män. Men en sådan generalisering är meningslöst eftersom ”invandrarflickor” består av många olika etniska grupper. Problemet är enligt Gemzöe att arbetsmarknaden är könsmissigt och etnisk segregerad. Kvinnor med en invandrabakgrund blir placerade långt ner i hierarkin, vilket marginaliserar vissa invandrarkvinnors plats i samhället. Jag tror att samhällets syn på invandrarkvinnan som underordnad sin man och placerad långt ner i hierarkin, kan påverka ungdomarnas attityder. Samhällets bild kan alltså ha påverkat ungdomarnas attityder till, att det mest handlar om hedersrelaterat våld när invandrarflickor, i jämförelse med invandrapojkar och svenska flickor och pojkar, blir straffad av familjen på grund av att han/hon inte följt familjens regler/kultur.

Thapaar-Björkert (2007) menar att runtom i världen dödas tusentals flickor och kvinnor varje år på grund av att de ”vanärat” familjens heder. Vidare menar författaren att hedersrelaterat våld är mer

förknippat till individer med en invandrarbakgrund i Sverige. Flickans/kvinnans sexualitet kontrolleras även av föräldrarna i exempelvis Mellanöstern och Medelhavets kulturer. Johansson (2005) och Wikan (2004) anser att hedersrelaterat våld främst förknippas med flickor, även om det drabbar och förekommer bland pojkar. Även Länsstyrelsen (2008) hävdar att pojkar också drabbas av hedersrelaterat våld, men man ser på detta ur en annan synvinkel. Eftersom pojkarna inte begränsas och kontrolleras på samma vis som flickor. Här kan vi se det ur Hirdmans (2003) perspektiv av isärhållande av kvinnligt och manligt. Med detta menas att kvinnor ska vara för sig och män för sig. Här är flickorna/kvinnorna svaga och kontrolleras av pojkar/män, som är starka och har kontrollen.

För ungdomarna är en självklar orsak till uppkomsten av hedersrelaterat våld då en individ inte följer familjens kultur/tradition och regler kring oskuldskravet och sexuell relation. Även Rodriguez Mosquera, Manstead och Fisher (2011) anser detta, eftersom att förlora ens heder framkallar en känsla av skam över familjens familjemedlemmar. Awla (2005) påpekar också att samhällen där hedern i det sociala umgänget är mest betydelsefull, är det viktigt att individen inte förlorar sin heder. Eftersom en persons värde bedöms av omgivningen och det viktigaste är att man blir bemött med respekt (Awla, 2005). Att förlora hedern kan leda till att familjen blir utfryst från det sociala umgänget, då ingen vill umgås med dem. Genom hedersrelaterat våld kan familjen återupprätta familjehedern, ryktet och respekten från omgivningen. Även Collstedt (2005) menar att hedersrelaterat våld förekommer för att få tillbaka familjens och släktens ära/heder. Jag ser att hedersrelaterat våld kan ha en större betydelse när staten är svag och familjen är stark i samhället och i individens liv. På detta vis har familjen större makt över familjens medlemmar. Familjens makt kan ha en påverkan över hedersrelaterat våld-problematiken. Ju större makt familjen har, desto mer kan hedersrelaterat våld förekomma, vilket familjens medlemmar i detta fall är medvetna om.

Thapar-Björkert (2007) hävdar att hedersrelaterat våld förekommer runtom i världen och att det ofta är någon i släkten som utför våldet. Denna typ av hedersrelaterat våld syftar enligt Bremer, Brendler-Lundqvist och Wrangsjö (2006) till kulturer som invandrare tagit med sig till Sverige. Oftast förknippas ämnet hedersrelaterat våld till invandrare (etniska grupper), detta påpekar ungdomarna också. I studien tror ungdomarna också att hedersrelaterat våld är vanligt i invandrarkulturer och inte i den svenska kulturen. De kopplar hedersrelaterat våld med andra kulturer och etniciteter än den svenska. Jag är medveten att ungdomarna kan ha uppfattat frågan fel, det kan varit svårt för ungdomarna att definiera vad som menas med den svenska kulturen och speciellt invandrarkulturer. Min definition av "invandrare" är stort eftersom det handlar om många olika kulturer och länder. Det kan varit svårt för ungdomarna att svara på frågan på grund av att jag inte hade en tydlig gräns med vad "invandrare" innebär. Jag kanske borde ha delat in "invandrare" i olika grupper, exempelvis utifrån olika världsdelar osv. Detta gäller också när jag har analyserat skillnaderna mellan ungdomar med svensk bakgrund och invandrarbakgrund. Även här är min definition av invandrare stort.

Att hedersrelaterat våld förknippas med religion hade några ungdomar synpunkter om. Flera ungdomar nämnde att religion är en orsak till förekomsten av hedersrelaterat våld. De anser att invandrare är mer religiösa och att det är på grund av religionen som hedersrelaterat våld förekommer. Men flera forskare anser också att hedersrelaterat våld inte har någon koppling till religion (Samuelsson, 2002, Amnesty, 2006). Grutzy (2009a) anser däremot att hedersrelaterat våld finns i flera miljöer som judiska, kristna, muslimska och hinduiska. Oftast kan de som drabbas av hedersrelaterat våld i Sverige förknippas med religionen Islam. Men det finns inte någon koppling mellan hedersrelaterat våld och Islam. Men självklart kan religion ha en påverkan, eftersom religiösa människor har en tendens till att leva traditionellt. Även Rexvid och Schlytter (2012) anser att hedersrelaterade normer och begränsningar förekommer i religiösa familjer oavsett den tillhörande religionen. Alltså kan man se på kopplingen mellan begreppet hedersrelaterat våld och religion ur olika perspektiv. Samtidigt som religion inte har någon koppling till begreppet, kan religion ändå ha en påverkan och vara en orsak till att hedersrelaterat våld förekommer.

I min studie blev det tydligt att ungdomarna tror att det är fadern och brodern som främst utför hedersrelaterat våld och att mamman och systemen inte utför våldet. Kanske på grund av att det främst är flickor och kvinnor som blir drabbade av hedersrelaterat våld och/eller att det oftare är män som är våldsamma. Ett stort antal studier (Amnesty, 2006, Björktomta, 2012 och Collstedt, 2005) visar att hedersrelaterat våld ofta blir definierat som mord på en närstående flicka/kvinna och som oftast är genomfört av fadern och brodern. Thapar-Björkert (2007) anser också att det är männen i familjen som oftast har det största ansvaret att försvara familjens heder. Vidare att kvinnor inte vanligen utför hedersrelaterat våld, men att de kan stödja och uppmuntra ett dödande. Vidare påpekar författaren att enbart påstå att det är män som utövar hedersrelaterat våld är ett mångfasetterat problem. De kvinnor som lever inom dessa patriarkala miljöer kan när det gäller hedersbrotten vara delaktiga. Jag menar alltså, genom att män har mer makt i patriarkala miljöer får detta konsekvenser för kvinnors delaktighet vid hedersbrotten.

För att förhindra hedersrelaterat våld anser ungdomarna i min studie att åtgärder/insatser bör sättas in bland invandrarfamiljer (föräldrar, flickor och pojkar) och inte bland svenska familjer. Detta kanske på grund av att hedersrelaterat våld främst förekommer hos invandrarfamiljer och det är denna bild som visas i media i samhället, menar jag. Enligt Hanberger, Ghaziour och Mårland (2008) har Sverige avsatt 200 miljoner kronor för insatser mot hedersrelaterat våld. Men insatserna är främst riktade mot flickor och kvinnor och inte lika mycket mot pojkar och män. Här ser man att staten främst har utgått från att det främst är flickor och kvinnor som drabbas av hedersrelaterat våld. Men mer insatser bör riktas till pojkar och män, för att åstadkomma attitydförändringar kring problematiken med hedersrelaterat våld. Hanberger, Ghaziour och Mårland (2008) menar att genom regeringens insatser har det arbetats med flera projekt för att förhindra hedersrelaterat våld. Projekten är riktade till invandrarfamiljer, invandrarflickor/kvinnor och pojkar/män med en utländsk bakgrund.

En plats där ungdomarna anser att hedersrelaterat våld är bra att diskuteras och uppmärksammas på är skolan. Skolan är den mest centrala arena för alla barn och ungdomar utanför familjen. Därför är det bra att uppmärksamma och diskutera hedersrelaterat våld i skolan. Skolan är även en bra arena för dem som lever i ett hedersrelaterat sammanhang. Eftersom det är skolan som i ett tidigt skede kan upptäcka konflikter som barn och ungdomar har med exempelvis sina familjer. Vidare har skolan som uppgift att hjälpa och lära ungdomarna att förstå sammanhanget och sig själva (Stockholms stad, 2009). Skolan har även som uppgift att få barn och ungdomar medvetna om sina rättigheter. Det är viktigt att skolan får barn och ungdomar medvetna om FN:s mänskliga rättigheter och att våld och diskriminering leder till att de grundläggande mänskliga rättig- och friheterna blir allvarligt kränkta (Amnesty, 2006). Flera ungdomar lämnade synpunkter om att undervisningen kring ämnet hedersrelaterat våld i skolan ska ske för alla barn och ungdomar oberoende av etnicitetsbakgrund. Eftersom det är viktigt att alla blir uppmärksammade för ämnet och att hedersrelaterat våld inte förekommer mer.

I min studie har det visat sig att ungdomarnas attityder skiljer sig mellan könen. Flickor anser i högre grad än pojkarna att det är allvarligt med hedersrelaterat våld, att det är ett viktigt ämne och hedersrelaterat våld ska förebyggas och uppmärksammas mer. Flickorna kanske tycker att det är mer allvarligt med hedersrelaterat våld, eftersom de ser hur kvinnor och kanske även hur sin egen mamma eller närstående flickor/kvinnor blir förtryckta i exempelvis familjen. Det kan vara därför flickorna vill protestera för kvinnans rättigheter. Vidare kan flickornas attityder påverkats av den bild som media visar, att det oftast är flickor och kvinnor som drabbas av hedersrelaterat våld. Varför pojkarna inte anser att det är lika allvarligt med hedersrelaterat våld, kan bero på att pojkar som män tar över uppfattning av traditionella könsmonster av sina fäder. Dessa könsmonster kan se olika ut, det kan handla om att pojkar och män har en dominerande roll i familjen och i samhället. Exempelvis kan pojken se att pappan slå mamman, vilket kan leda till att pojkar kontrollerar flickor i familjen precis som pappan. Här ser jag Hirdmans (2003) teori som betydelsefull eftersom Kvinna och Man formas och formar sig själva till man och kvinna. Isärhållandet av kön, alltså vad som är kvinnligt och manligt blir tydligt här. Flickornas attityder skiljer sig i jämförelse till pojkarna. Att flickorna anser att det är allvarligt med hedersrelaterat våld kan ha sin grund i som Hirdman (2003) påpekar i den första logiken, att kvinnan här ses som svag och beroende. Medan mannen ses som stark, oberoende och har kontroll. Utifrån Hirdmans (2003) andra logik kan vi utgå från jämförelseformeln $A - a$, med detta menas att kvinnan i jämförelse till mannen är mindre utvecklad och sämre i allt. Detta kan vara en orsak till varför det brukar vara flickor/kvinnor som drabbas av hedersrelaterat våld och som kontrolleras av pojkar och män, eftersom de utifrån teorin är sämre än männen. Flickornas attityder till att det är allvarligt med hedersrelaterat våld och att det bör förebyggas, kan bero på att de vill visa att flickor/kvinnor inte är sämre än pojkar/män, utan lika värda.

I resultaten har det visat sig att ungdomarnas attityder skiljer sig beroende av etnisk bakgrund. Ungdomar med en svensk bakgrund anser i högre grad än invandrarungdomar att det är allvarligt med hedersrelaterat våld och att det är ett viktigt ämne. Men ungdomarna med en

invandrarbakgrund anser i högre grad än ungdomar med en svensk bakgrund att hedersrelaterat våld ska förebyggas och uppmärksammas mer. ”Invandrare” kanske inte ser hedersrelaterat våld lika allvarligt som svenskar, eftersom invandrare kan vara mer vana med detta från kulturen/traditionen och regler hemifrån. Invandrarna kan vara mer vana med problematiken med hedersrelaterat våld och det kan vara därför de tycker att det är viktigt att förebygga problematiken. De svenska ungdomarna kanske inte ser att det är lika viktigt med att förebygga hedersrelaterat våld, eftersom det inte drabbar dem då problematiken inte förekommer i lika hög grad i den svenska kulturen i jämförelse till invandrarkulturer. Här har familjens tradition/kultur och regler en påverkan över ungdomarnas attityder kring hedersrelaterat våld. Här ser jag Gemzöes (2002) definition av etnicitet och kulturskillnader betydelsefull, eftersom mellan olika kulturer finns det både skillnader och likheter som blir tydliga då två eller fler kulturer möts eller ses i relation till varandra. Även om en individ ingår i en viss kultur, kan han/hon samtidigt vara kritisk mot den egna kulturens normer och traditioner. Detta blev tydligt i mitt resultat, då invandrarungdomarnas attityder visar på att problematiken med hedersrelaterat våld bör förebyggas, även om de själva kanske ingår i en kultur där det förekommer mycket hedersrelaterat våld. Gemzöe (2002) påpekar att för att invandrarna skall integreras i det svenska samhället, behöver de då bli lika svenskarna med kultur och språk. Det kanske var därför invandrarungdomarna anser att det är mindre allvarligt och viktigt med hedersrelaterat våld i jämförelse till dem svenska ungdomarna. Eftersom invandrarna vill bli lika svenskarna, men samtidigt ha kvar sin egen kultur och traditioner. Jag tror även att detta kan handla om att alla kulturer är bäst inom sig själva (alltså inifrån), och inte bara den svenska kulturen.

Det finns en interaktion mellan kön och etnicitet. Gemzöe (2002) påpekar att mellan kulturer och tiden varierar vilka egenskaper som tros vara manliga respektive kvinnliga. I min studie blev det tydligt att individer påverkas av de förutsättningar man lever i. Detta blev tydligt i invandrarungdomars attityder till hedersrelaterat våld, naturligtvis påverkas deras attityder av deras bakgrund och erfarenheter. Jag anser att det finns en risk att ungdomarna, både de med svensk- och invandrarbakgrund, utgår från det perspektiv som media visar vad gäller hedersrelaterat våld. Vidare att ungdomarna förknippar hedersrelaterat våld till en speciell kultur, religion eller folkgrupp.

Även om köns- och etnicitetsskillnader blir tydligt i studien, anser ungdomarna att hedersrelaterat våld är ett viktigt och ett allvarligt ämne. Något som också framgick tydligt utifrån ungdomarnas attityder till hedersrelaterat våld är att problematiken med hedersrelaterat våld ska förebyggas och uppmärksammas mer. Som en tjej i årskurs tre skriver, att hedersrelaterat våld: ”Bör vara mer uppmärksammat i skolor och i övriga samhället. Viktigt att det slutar förekomma”.

Att de teoretiska perspektiven har en betydelse för undersökningens resultat är jag medveten om. Något som kan ifrågasättas är i vilken grad teorierna har styrt och begränsat hur undersökningens resultatkapitlet har skrivits. Större möjligheter att presentera resultaten har skapats genom de valda teorierna. Eftersom jag inte hade några frågor kring ungdomarnas familjekultur och

levnadssätt (normer och regler i familjen) anser jag att vid analysen och min tolkning vad gäller detta utgick jag inte från mina empiriska material, utan det var teoretisk grundat. Deras attityder, som enligt Ungdomsstyrelsen (2003) definieras som uttryck för värderingar, förhållningssätt och inställning, är viktigt att vi är medvetna om. Jag anser att min studie har fått mig medveten om ungdomarnas attityder kring hedersrelaterat våld. Därför anser jag att denna studie ger oss en bättre bild över ungdomarnas attityder till hedersrelaterat våld, vilket gör att vi kan förstå ungdomarnas tankar och attityder kring ämnet.

Eftersom attityder enligt Ungdomsstyrelsen (2003) och Hallgren (2003) kan förändras under livets gång, skulle det vara intressant och genomföra denna undersökning på samma deltagare efter några år. Det skulle varit intressant att undersöka om deras attityder till ämnet förändras med tiden och se om åldern och samhället kan ha en påverkan över deras attityder.

6.1 Metoddiskussion

Jag har kunnat sätta in mig i mitt problemområde och förstå ämnet hedersrelaterat våld utifrån ett då och nu perspektivet genom litteraturen. Eftersom jag ville undersöka om det finns skillnader vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund såg jag kvantitativ enkätstudie som en relevant undersökningsmetod. För att kunna nå ut till många ungdomar samtidigt, vilket är enkelt med ett frågeformulär. Genom enkätstudie med ungdomar får jag kunskap som kan vara användbart i mitt yrkesliv, då skolan är en central arena för ungdomar.

Med tanke på mitt syfte om att ta reda på vilka attityder ungdomar har samt att ta reda på om det finns några skillnader och i så fall vilka, vad gäller ungdomars attityder till hedersrelaterat våld, utifrån kön och etnisk bakgrund, anser jag att kvantitativ enkätstudie var en tillförlitlig metod. Det som skulle kunnat ge mig en ytterligare förklaring och bättre förståelse för ungdomarnas attityder var att ställa frågor kring ungdomarnas familjekultur och levnadssätt (normer och regler i familjen). Det som jag anser som en möjlig brist i min metod är att min kunskap inte var stor vad gäller ungdomarnas (familj)bakgrund och levnadssätt, på grund av att enkäten inte omfattade detta. Att ha kunskap om ungdomarnas familjebakgrund och levnadssätt för ungdomarna som deltog hade det underlättat tolkningen. Men för att få svar på mitt forskningssyfte anser jag att jag har ställt frågor som lämpar sig. Jag har fått ett intressant resultat utifrån studiens metod och avgränsningar. Jag kunde ha gjort en kvalitativ intervjustudie och kunde fått mer empiri kring några ungdomars attityder mer djupt och jag skulle då haft möjligheten att ställa följdfrågor till respondenten. Vidare skulle jag fått mer kunskap om vad varje enskild ungdoms attityder. Men för att få kunskap om många ungdomars attityder och kunna undersöka skillnader, anser jag att en kvantitativ enkätstudie är lämpligt. Att välja en kvalitativ metod, exempelvis intervjustudie kan inte ge mig många ungdomars attityder och inte heller kunna undersöka skillnader i ungdomarnas attityder och åsikter. Genom att ungdomarna haft möjlighet till att lämna fler

synpunkter i samband med enkäten, fick jag mer kunskap om deras attityder till hedersrelaterat våld.

Intresset att medverka i min studie var starkt. En möjlig förklaring till detta, kan vara att enkätstudien genomfördes i skolans klassrum. När flera ungdomar deltar, kan detta påverka alla andra ungdomar i klassen. En deltagare valde att inte delta, genom att inte svara på frågorna i enkäten. Intresset till medverkan och resultaten kunde sett annorlunda ut om de hade svarat hemma istället för i skolan. En fördel har varit att ungdomarna var över femton år, vilket innebär att de själva utan föräldrarnas tillåtelse kunde bestämma om de ville delta eller inte. En annan fördel var att jag hade tid till att genomföra enkätstudien i klasserna av berörda lärare, detta vad gäller det andra gymnasiet där jag själv delade ut och in enkäterna. Vad gäller det första gymnasiet vet jag inte hur tidsaspekten såg ut för ungdomarna. Men de lärare på det första gymnasiet som inte valde att delta, kan tidsaspekten vara en förklaring till varför de inte deltog. Jag anser att en enkät som omfattar cirka tio minuter kändes bekvämt för ungdomarna.

Att jag närvarade under tiden som ungdomarna svarade på enkäten på det andra gymnasiet, tror jag från ungdomarnas sida kändes bra och tryggt. Eftersom ungdomarna fick se mig och fick information om vad jag läser och om studien. Vidare såg ungdomarna att det enbart var jag som samlade in enkäterna. Vad gäller det första gymnasiet vet jag inte hur situationen för ungdomarna såg ut, vad som blev presenterat för dem vad gäller studien, om det var något som de inte förstod i enkäten osv. Självklart skulle min närvaro i klassen under tiden som ungdomarna svarade på enkäten underlättat för både dem och mig. Eleverna skulle då varit säkra över att deras lärare inte skulle få möjlighet till att få ta del av ungdomarnas enkätsvar. Därför tror jag att min närvaro i klassen och insamlingsmetoden har en betydelse för ungdomarnas deltagande och enkätsvar.

Eftersom ungdomarna var medvetna om problematiken bakom hedersrelaterat våld, tyckte flera ungdomar att det var en bra studie. En pojke i årskurs tre på gymnasiet skrev följande: ”Bra initiativ” och flera skrev att det var ”En bra undersökning”.

Något som skulle varit intressant är att ta reda på om ungdomarnas attityder förändras med tiden. Vidare skulle det varit intressant och se om ämnets aktualitet i samhället har en påverkan över deras attityder.

6.2 Vidare forskning

I vårt land och i många andra länder, kulturer, traditioner, etniciteter osv. förekommer problematiken med hedersrelaterat våld. Vidare förebyggs hedersrelaterat våld i vårt land och även i länder där hedersrelaterat våld är en del av landets/områdets kultur och tradition.

Utifrån de svar som jag fick genom enkäterna, tror jag att något som skulle varit intressant att forska vidare på, är att undersöka om ungdomarnas (familj)kultur och levnadssätt har en påverkan kring deras attityder till ämnet hedersrelaterat våld. I min studie framkom det tydligt att det finns köns- och etnicitetsskillnader, därför skulle det varit intressant att undersöka om dessa skillnader påverkas av ungdomarnas (familj)kultur och levnadssätt.

7. Referenslista

- Akpinar, A. (2003). The honour/shame complex revisited: violence against women in the migration context. *Women's studies international forum (Print)*. (2003(26):5, s. 425-442).
- Al-Baldawi, R. (2003). I Ahmadi N. (red.). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB.
- Arbabi, F. & Fristorp, L. (2002). *Överlevnadshandbok för flickor om frihet och heder*. (1. uppl.) Stockholm: Rädda barnen.
- Aspers, P. (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Awla, R. (2005). *Hedersmord och Islam*. I Johansson, K. (red.). *Hedersmord: tusen år av hederskulturer*. Lund: Historiska media.
- Barnkonventionen (2006). *Konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UD Sverige.
- Björktomta, S. (2012). *Om patriarkat, motstånd och uppbrott: tjejers rörelser i sociala rum*. (1. uppl.) Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012. Malmö.
- Bremer, S., Brendler-Lindqvist, M. & Wrangsjö, B. (2006). *Ungdomar och hedersrelaterat våld: om transkulturellt behandlingsarbete*. (1. uppl.) Stockholm: Rädda barnen.
- Charpentier Ljungqvist, F. (2005). *Heder och sexuellt våld. En undersökning av medeltida isländska källor*. I Johansson, K. (red.). *Hedersmord: tusen år av hederskulturer*. Lund: Historiska media.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2. ed.) Hillsdale: L. Erlbaum Associates.
- Collstedt, C. (2005). *Den dödsbringande äran. Duellen som en form av hedersmord på män*. I Eiser, J.R. (1986). *Social psychology: attitudes, cognition and social behaviour*. (Rev. and updated ed). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahlstedt, M. (2007). *Inflytande och politisk jämlikhet*. I Hjerm, M. & Peterson, A. (red.). *Etnicitet: perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Ekström, S. (2005). *Vad mord vill säga. Om heder, ära och våldets emblematik*. I Johansson,
- Ericsson, K. & Jon, N. (2006). *Gendered Social Control: "a Virtuous Girl" and "a Proper Boy"*. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. Institutt for Kriminologi. Oslo, Norway.
- Forsberg, M. (2003). *Blondiner och brunetter*. I Johansson, T och Lalander, P (red.).

Sexualitetens omvandlingar: politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer. Göteborg: Daidalos.

Gemzöe, L. (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda.

Ghadimi, M. (2007). Om kravet på oskuld: en studie av flickors respektive pojkars föreställningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*. (2007(14):1, s.20-46).

Grutzky, E. (2009a). *Hedersideologi. En kort introduktion*. I ALMAeuropa. Shields: Heder i Sverige. Stockholm: ALMAeuropa.

Grutzky, E. (2009b). *Faq om heder*. I ALMAeuropa. Shields: Heder i Sverige. Stockholm: ALMAeuropa.

Hallgren, R. (2003). *På jakt efter livets essens: om spekulerande grundskolebarn*. Lund: Studentlitteratur.

Hanberger, A., Ghazinour, M. & Mårald, G. (2008). *Regeringens insatser mot hedersrelaterat våld 2003-2007 – slutrapport från den nationella utvärderingen*. Umeå Centre for Evaluation Research. Umeå University.

Hirdman, Y. (2003). *Genus: om det stabila föränderliga former*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Ileris, K. (2002). *Ungdom, identitet og uddannelse* .: (2. udg.) Roskilde: Universitetsforl.

Ingelstam, M. & Thunberg, A-M. (1983). *Våld föder våld: en rapport om sambanden mellan samhälle, våld, massmedier*. Stockholm: Proprius.

Jarlbro, G. SOM-institutet (1996). *Ungdomars opinioner*. Göteborg: SOM-institutet.

Jemteborn, A. (2005). *"Å stå på sig, på egna ben": en fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd mot att inordna sig efter släktens krav*. Lic.-avh. Stockholm : Stockholms universitet, 2005. Stockholm.

Johansson, K. (2005). *Texter och teman*. I Johansson, K. (red.). *Hedersmord: tusen år av hederskulturer*. Lund: Historiska media.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Uppl. 2. Lund: Studentlitteratur.

Körner, S. & Wahlgren, L. (2002). *Praktisk statistik*. (3., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lorentzen, M. (2008). *Multikulturella visioner: hedersrelaterat våld och socialt arbete i medierna*. Licentiatavhandling Växjö: Växjö universitet, 2008. Växjö.

Länsstyrelsen i Uppsala län (2008). *När man krockar: ett handläggningsstöd för socialtjänsten om hedersrelaterat våld och generationskonflikter kring traditioner, seder och bruk*. Uppsala: Länsstyrelsen i Uppsala län.

M. Rodriguez Mosquera, P, S. R. Manstead, A. & H. Fischer, A. (2000). *The Role of Honor-Related Values in the Elicitation, Experience, and Communication of Pride, Shame, and Anger: Spain and the Netherlands Compared*. University of Amsterdam.

Mørck, Y. (2000). Hyphenated Danes: contested fields of gender, generation and ethnicity. *Young (Stockholm. 1993)*. (8(2000):3, s. 2-16).

Peterson, A. & Ålund, A. (2007). *Etniciteter: Ras, kön, klass, identitet och kultur*. I Hjerm, M. & Peterson, A. (red.). *Etnicitet: perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups utbildning.

Reddy, R. (2008). *Gender, Culture and the Law: Approaches to "Honour Crimes" in the UK*. School of Oriental and African Studies. University of London.

Rexvid, D. & Schlytter, A. (2012). *Heroes, Hymen and Honour: A Study of the Character of Attitude Change among Male Youth with Their Roots in an Honour-Based Context*. Review of European Studies. Umeå University och Stockholm University.

Samuelsson, J. (2002). *Kalejdoskopisk kärlek: om sexualitet i det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.

Sandström, S. (2007). *Hot & våld i vård, omsorg och socialt arbete*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia.

Schlytter, A. & Linell, H. (2008). *Girls with honour-related problems in a comparative perspective*. International journal of social welfare. Department of Social Work. Stockholm University, Sweden.

Schwarz, N. (1999). *Self-Reports. How the Questions Shape the Answers*. American Psychologist.

Schwarz, N. (2003). *Reflections and Reviews. Self-Reports in Consumer Research: The Challenge of Comparing Cohorts and Cultures*. Journal of consumer research.

Sjöblom, Y. (2002). *På väg ut: När ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån – ur socialtjänstens perspektiv*. Diss. Stockholm: Stockholms Universitet.

Sjögren, A. (2003). *Kulturens roll i identitetens byggande*. I Ahmadi N. (red.). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB.

Stockholms stad (2009). *Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad: rapport 2009. I*. Stockholm: Stockholms stad.

Stukát, S. (1993). *Statistikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Thapar-Björkert, S. (2007). *Förtryckta flickor i patriarkala miljöer. Insatser mot "hedersrelaterat våld" i tre länder*. Integrationsverket. Elanders AB.

Trost, J. & Hultåker, O. (2007). *Enkätboken*. (3., [rev. och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vandello, J.A. & Cohen, D. (2003). Male honor and female fidelity: implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence. *Journal of personality and social psychology*. (84(2003):5, s. 997-1010).

Wahlgren, L. (2008). *SPSS steg för steg*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Wikan, U. (2004). *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront.

Ungdomsstyrelsen (2003). *De kallar oss unga: Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2003 / [redaktör: Ingrid Bohlin]*. Stockholm: Ungdomsstyr.

Otryckta källor

Amnesty (2006). *Hedersmord*. Amnesty International.

<http://amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/hedersmord//>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1 – Informationsbrev

Till Dig som studerar på gymnasiet!

Jag heter Fatima och läser mastersprogrammet inom Barn och ungdomsvetenskap vid Högskolan Väst. Jag står nu inför den spännande uppgiften att genomföra en undersökning under våren 2013. Kunskaperna är bristfälliga om det finns några skillnader mellan tonårspojkars- och flickors attityder till hedersrelaterat våld, utifrån deras etniska bakgrunder. Därför kommer jag genomföra en studie kring detta.

Mot bakgrund i detta har jag valt att med hjälp av en **enkätstudie** försöka ta reda på pojkar och flickors attityder till hedersrelaterat våld i gymnasieskolan. Därför har Du och ca 350 andra gymnasieelever på Samhälls-, Ekonomi-, Teknik-, och Naturvetenskapsprogrammet blivit utvalda att få delta i studien.

För att kunna genomföra studien behöver jag hjälp av intresserade elever, som kan tänka sig medverka i studien. Jag kommer stanna kvar i klassrummet tills ni är färdiga med besvarandet av enkäten. Om ni har några eventuella frågor kring formuläret o.s.v. kommer jag vara tillgänglig i aktuell klass, för att kunna besvara dem. Beräknat tid för att besvara enkätfrågorna, uppskattas till ca 10 min. Enkäten delas endast ut (av mig) till de elever som väljer att delta, för sedan att samlas in (av mig) för bearbetning och analys av resultatet.

Ditt deltagande i studien är helt och hållet frivilligt och kan avbrytas när som helst. Men för undersökningens kvalitet är det betydelsefullt att du som blivit uttagen att delta i studien besvarar enkäten. **Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt!** Detaljerade upplysningar vad gäller din skola eller kommun, kommer inte vara tillgängligt för andra. Enkätsvaren kommer endast användas för att analysera resultaten. Materialet kommer att förvaras inlåst och endast tillgängligt för mig.

Jag hoppas att du vill medverka i studien, för att hjälpa mig att få ökade kunskaper om ungdomars attityder till hedersrelaterat våld. Om du har några frågor angående studien, får du gärna ringa eller maila mig.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar
Fatima Abdulhalim
Mobil: xxx xxx xx xx
E-mail: x

Mikael Lorentzen – Handledare
Universitetsadjunkt
Tel. xxxx-xxxxxx
Epost: x

8.2 Bilaga 2 – Enkäten

1. Vi börjar med några inledande frågor som handlar om Dig

1.1 Är du...?

- Tjej Kille

1.2 Vilken årskurs går du i?

- Årskurs 1 på gymnasiet
 Årskurs 2 på gymnasiet
 Årskurs 3 på gymnasiet

1.3 Var är du född?

- Sverige Annat land (skriv vilket): _____

1.4 Var är din mamma född?

- Sverige Annat land (skriv vilket): _____

1.5 Var är din pappa född?

- Sverige Annat land (skriv vilket): _____

2. Här följer några påståenden om hedersrelaterat våld som Du kommer få ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån *Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!*

	Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
2.1 Hedersrelaterat våld är ett ämne som bör uppmärksammas och diskuterats mer i skolan	☐ ☐	☐	☐	☐	
2.2 Skolan är en bra arena för att uppmärksamma och diskutera hedersrelaterat våld	☐ ☐	☐	☐	☐	
2.3 Om någon utsätts för hedersrelaterat våld så är det mycket allvarligt	☐ ☐	☐	☐	☐	

De individer som utsätts för
hedersrelaterat
våld skall få hjälp av
samhället

2.4 ... med att flytta hemifrån

2.5 ... genom att föräldrarna blir
utvisade från Sverige

2.6 Det är fel att utsätta andra
människor för
hedersrelaterat våld

2.7 Hedersrelaterat våld är ett av
de viktigaste
samhällsproblemen idag

Det handlar om hedersrelaterat
våld när individen:

2.8 ... får en örfil

2.9 ... blir mördad

2.10 ... blir kallad för hora

2.11 ... blir hotad

**3. Här följer några påståenden om förekommandet av hedersrelaterat våld och som Du får ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån
*Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!***

Instämmer helt avstånd   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt

Hedersrelaterat våld förekommer
då individen inte följer familjens
kultur/tradition vad gäller:

3.1 ... att ha pojkvän/flickvän	☐	☐	☐	☐
	☐			
3.2 ... att ha sexualkunskapsundervisning i skolan	☐	☐	☐	☐
	☐			
3.3 ... att ha en sexuell relation med någon annan	☐	☐	☐	☐
	☐			
3.4 Hedersrelaterat våld är vanligt i "invandrarkulturer"	☐	☐	☐	☐
	☐			
3.5 Hedersrelaterat våld är vanligt i den "svenska" kulturen	☐	☐	☐	☐
	☐			

4. Här följer några påståenden om vem som utför hedersrelaterat våld och som du får ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån
Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!

	Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
Hedersrelaterat våld brukar vanligtvis utföras av den drabbades:					
4.1 Syster/Systrar	☐	☐	☐	☐	
	☐				
4.2 Bror/Bröder	☐	☐	☐	☐	
	☐				
4.3 Mamma	☐	☐	☐	☐	
	☐				
4.4 Pappa	☐	☐	☐	☐	
	☐				
4.5 Släktingar (ej mamma, syster, bror eller pappa)	☐	☐	☐	☐	
	☐				

5. Här följer några påståenden om familjen och hedersrelaterat våld som Du får ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån

Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!

	Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
Det handlar om hedersrelaterat våld då föräldrarna:					
5.1 Förbjuder individen att umgås med andra av det motsatta könet	☐	☐	☐	☐	
	☐				
5.2 Har en auktoritär uppfostran	☐	☐	☐	☐	
	☐				
5.3 Inte tillåter individen ha någon sexuell relation med någon av det motsatta könet	☐	☐	☐	☐	
	☐				
Det handlar om hedersrelaterat våld då föräldrarna använder fysisk bestraffning (örfil) på grund av:					
5.4 ... att individen träffat sin partner	☐	☐	☐	☐	
	☐				
5.5 ... att individen kommit hem sent	☐	☐	☐	☐	
	☐				

6. Här följer några påståenden om åtgärder för att förhindra hedersrelaterat våld som Du får ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån

Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!

	Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
6.1 Mera åtgärder/insatser bör sättas in för att förhindra hedersrelaterat våld	☐	☐	☐	☐	
	☐				

För att förhindra hedersrelaterat våld bör fler

sociala insatser riktas mot:

6.2 ... familjer med en

invandrarbakgrund

☐	☐	☐	☐
☐			

6.3 ... "svenska" familjer

☐	☐	☐	☐
☐			

6.4 ... flickor med en

invandrarbakgrund

☐	☐	☐	☐
☐			

6.5 ... "svenska" flickor

☐	☐	☐	☐
☐			

6.6 ... pojkar med en

invandrarbakgrund

☐	☐	☐	☐
☐			

6.7 ... "svenska" pojkar

☐	☐	☐	☐
☐			

7. Här följer några frågor om flickor och hedersrelaterat våld som Du får ta ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån

Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!

(Med "Invandrarbakgrund" menas individer med en eller två föräldrar med en annan etnisk bakgrund. Med "Svensk" menas - individer med två svenska föräldrar).

	Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
7.1 När en <u>flicka med invandrarbakgrund</u> blir bortgift till en partner som föräldrarna valt så är det hedersrelaterat våld	☐ ☐	☐	☐	☐	
7.2 När en " <u>svensk</u> " flicka blir bortgift till en partner som föräldrarna valt så är det hedersrelaterat våld	☐ ☐	☐	☐	☐	
7.3 När en <u>flicka med invandrarbakgrund</u> blir straffad av familjen/släkten					

för att hon valt att bli av med
oskulden innan äktenskapet så
är det hedersrelaterat våld

☐	☐	☐	☐
☐			

7.4 När en ”svensk” flicka blir
straffad av familjen/slakten
för att hon valt att bli av med
oskulden innan äktenskapet så
är det hedersrelaterat våld

☐	☐	☐	☐
☐			

Det handlar om hedersrelaterat
våld när en flicka med
invandrarbakgrund jämt måste ha
föräldrarnas tillåtelse innan hon

7.5 ... lämnar hemmet

☐	☐	☐	☐
☐			

7.6 ... träffar vänner

☐	☐	☐	☐
☐			

Det handlar om hedersrelaterat
våld när en ”svensk” flicka jämt
måste ha föräldrarnas tillåtelse
innan hon

7.7 ... lämnar hemmet

☐	☐	☐	☐
☐			

7.8 ... träffar vänner

☐	☐	☐	☐
☐			

**8. Här följer några frågor om pojkar och hedersrelaterat våld som Du får ta
ställning till om du instämmer i eller tar avstånd ifrån
*Var vänlig och kryssa i en ruta på varje rad!***

Instämmer helt avstånd	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt
------------------------------	---------------------	---------	-----------------------	----------

8.1 När en pojke med
invandrarbakgrund blir
bortgift till en partner som
föräldrarna valt så är det
hedersrelaterat våld

☐	☐	☐	☐
☐			

8.2 När en ”svensk” pojke blir bortgift till en partner som föräldrarna valt så är det hedersrelaterat våld

8.3 När en pojke med invandrarbakgrund blir straffad av familjen/släkten för att han valt att bli av med oskulden innan äktenskapet så är det hedersrelaterat våld

8.4 När en ”svensk” pojke blir straffad av familjen/släkten för att han valt att bli av med oskulden innan äktenskapet så är det hedersrelaterat våld

Det handlar om hedersrelaterat våld när en pojke med invandrarbakgrund jämt måste ha föräldrarnas tillåtelse innan han

8.5 ... lämnar hemmet

8.6 ... träffar vänner

Det handlar om hedersrelaterat våld när en ”svensk” pojke jämt måste ha föräldrarnas tillåtelse innan han

8.7 ... lämnar hemmet

8.8 ... träffar vänner

TACK FÖR ATT DU TOG TID ATT FYLLA I ENKÄTEN!

Om du har flera synpunkter kring frågorna och undersökningen får du gärna skriva dem här eller på separat ark.

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00
Fax 0520-22 30 99
www.hv.se